

בענין דיומא

אף אדם לא יכול לגזור כאלו גזירות. זה גזירות של בורא עולם! - הכונו לביאת המשיח!

פאנל הדרכה מיוחד עם גדולי ראשי הישיבות בראשם מרן הגר"י ריון שליט"א על השאלות הבערות לבני הישיבות

הביהמ"ד מנותק מהעולם הזה - מתוך שיחת רוממות מהגאון הגדול רבי ברוך דוב דיסקין שליט"א ר"א ארחות תורה

קשור למשפחות, לאברכים, וגם בסופו של דבר זה גם יגיע אל הבחורים. זה שני דברים.

ושני הדברים האלו, אם נתבונן, הגזרה על התורה, אני קצת חושש לומר, אבל זה ליבא לפומא לא גליא. הקדוש ברוך הוא כנראה לא כל כך מרוצה מהלימוד שלנו. כנראה. **אם הקדוש ברוך הוא היה מרוצה מהלימוד שלנו, הוא לא היה גוזר גזרות ע"ז.** השכל הפשוט אומר ככה. ואנחנו לא צריכים לחפש הרבה סיבות למה לא להיות מרוצה. אם ניקח מבט של דור אחד, קצת יותר, הנושא של הלימוד, אני מדבר על לימוד העיון, החילוק העצום מלפני, לפני דור אחד, אם נדבר עלי אז זה כבר שתי דורות.

כשהייתי בחור בישיבה, אני באתי באלול תשכ"ב לישיבת פוניבז'. באלול אמר שיעור רשכבה"ג מרן הגאון רבי גרשון זצוק"ל, למדו נדרים, נערה המאורסה, גמרו באלול את כל נערה המאורסה ונכנסו כבר גם לפרק שאחרי כן. כמה נכנסו אני לא זוכר, אבל נכנסו. אחרי כן בחורף היה גיטין, אז אמר שיעור עד ר"ח שבט, שלושה חודשים גיטין, הגאון רבי שלמה ברמן זצ"ל, הגענו עד שה לבית אבות דאורייתא. מי שידוע... זה אצלכם נמצא עמוק בבקיות מסתמא, אבל זה פרק שלישי. ואחר כך החליף, יבדל"ח מרן הגר"י פוברסקי שיחיה לאורך ימים, הגענו עמוק בתוך השולח, אני כבר לא זוכר בדיוק עד איפה, אבל עמוק.

כשאחר כך היה קידושין, מרן הגאון רבי רבי שמואל זצוק"ל, ובאלול לומדים בפוניבז' עד היום הזה, מתחילים ממ"ע"ב, דברים שבלב, ואני זוכר ששאלתי את רבי שמואל למה לא מתחילים התחלת פרק שני? סוגיות של שליחות, סוגיות כל כך חשובות. רגע אחד הוא עומד ככה, אחר כך הוא אמר לי: "וואס רעדט איר? מה אתם מדברים בכלל? היינו מגיעים לזה". כשאני הייתי זה כבר היה, אני מדבר תשכ"ג, זה כבר היה אחרי שכבר ירידה מסוימת, היינו מגיעים בקידושין בשלושה חודשים בלי דילוגים, לא כמו היום, היינו מגיעים כמעט עד שם, בתוך פרק שני סוגיות של שליחות עם הכל. הלך ויורד ויורד.

מה שהיום נעשה, גם אצלנו, אבל אני שומע במקומות אחרים, אנחנו קצת בנושא הזה קצת כנראה מפגרים אחרי ההתקדמות של הדור.. אנחנו עוד קצת כן מספיקים, **אבל זה נורא נוראות, מה עושים?** כל אחד צריך לחדש, וצריך לחדש דברים שעדיין לא נאמרו, שלא שמעתם אוזן. אם הוא כבר נמצא, כשאנחנו היינו צעירים אמרנו מה שיצא איזה חידוש, הלכנו להסתכל אחר כך בקהילות יעקב, מצאנו את הדברים האלו בקהילות יעקב. היום היארציית, והיינו שמחים מאוד כשמצאנו.

היום בחור שמוצא משהו שכתוב כבר, אז הוא הולך אבל וחפוי ראש. הוא לא חידש, הוא צריך לחדש. נו, מה אפשר כבר לחדש? אז יש כל מיני פילוסופיות דרכים מחודשים ומחודשות, אני לא יודע אם זה זכר או נקבה, וגם לשמה אפילו לא מגיעים, הנידון הזה אם זה זכר ונקבה... יש חלק תמחים, לא מבינים על מה אני מדבר. אז זה הרוח. אני מניח שרוב הבחורים פה הם לא כך, ובשביל זה אתם פה, ולכן אתם פה. אחרים לא נמצאים פה. זה לכאורה אני מניח שזה חלוקה כמעט די ברורה. אז אני לא מדבר אליכם בדווקא. באופן כללי, אז למה שהקב"ה יהיה מרוצה מזה. ובבקיות, כמה מספיקים. או שלומדים דף היומי, לא לזה היה הכוונה בלימודי בקיות. רשכבה"ג מרנא הגר"מ שך זצוק"ל הורה לנו, הוא קרא לזה עיון קל, שני דפים בשבוע, עמוד ליום, פחות או יותר. היום רחוקים מזה מאוד, זה מה שנוגע ללימוד.

מה שנוגע לגזירות הכלכליות, זה נראה מאוד ברור. אנחנו מתדמים היום בכל, בעניי העולם הזה מתדמים מאוד מאוד לרחוב. רחוב. העולם הזה תופס מקום נרחב מאוד מאוד. כל המושגים, אני לא הולך לפרט אטו כי רוכלא לזיזל, **יש מושגים שלא שיערום אבותינו**, אבל אנשים מוכרחים את זה כביכול, אני לא, הצילונט של יום חמישי זה כבר הדברים הקטנים, שגם זה שיגעון, זה משהו לא נורמלי לחלוטין. אבל זה הדברים הקטנים... אני מקווה שאני לא אפגע

פאנל הדרכה מיוחד עם מרן הגאון רבי יגאל רוזן שליט"א ר"י אור ישראל, והגאונים הגדולים רבי ישראל בונים בן חיה רוזא שרייבר שליט"א ר"י נתיב הדעת, רבי איתמר גרבוז שליט"א ר"י ארחות תורה, ורבי חיים פרץ ברמן שליט"א ר"י פוניבז', נמסר בפתח ועידת בני הישיבות שנערך בשלהי אב תשפ"ו

צריך לבוא ולומר עליו ולדעת, זה גזירה מאת השם

המנחה הרב הלל מן: כולנו אומרים כל בוקר: ותן בלבנו להבין ולהשכיל ולשמוע. כולנו יודעים ששכל זה הדבר הכי פשוט, בינה זה להבין דבר מתוך דבר, היה מתאים שיהיה אחרי, להשכיל, לשמוע, ואז להבין. למה להבין זה ראשון? שמעתי פעם ביאור נפלא ממרן המשגיח רבי דן סגל שאמר **מי שרוצה באמת להבין את הדברים הכי הכי עמוקים, הכי אמיתיים, אבל ברובד הכי הכי נכון, שידע לתת לו את הכלים המשמעותיים לכל חייו, צריך לקחת את הבעלי בינה שלהם יש את הניסיון הגדול, את הידע ואת כל היכולת לתת ולהעניק את זה, ואז אם הוא לוקח מאותו להבין, יכול גם לשמוע ולהשכיל, השכל שהוא יקבל יהיה שכל ישר אמיתי.**

נבקש ממרן הגאון רבי יגאל רוזן שליט"א, ראש ישיבת אור ישראל, אם אפשר לפתוח בשאלה הנקרא לזה קצת קשה אולי, אבל בכל אופן הראש ישיבה בוודאי יוכל להחכים אותנו. אנחנו נמצאים בתקופה לא פשוטה, תקופה לא קלה, וברור שהקדוש ברוך הוא רוצה מאיתנו משהו בדבר הזה, פונה אלינו. אז הרבה הרבה תולים את זה בכל מיני דברים מהצד, אם זה פה הנושא של שלטון, נושא של צבא, נושא של כל מה שרק אפשר. אבל כשאנחנו נמצאים פה בני החיל ויודעים שכלל דבר יש כתובת אמיתית, אנחנו נבקש לשמוע מהראש ישיבה מה הקדוש ברוך הוא רוצה מאיתנו בתקופות שבהן אנחנו נמצאים בתקופה האחרונה, עם כל הניסיונות שסובב במיוחד את בני הישיבות, אלו שיושבים כאן למול הראש ישיבה.

הגר"י רוזן: א', במחילה, שאני אוכל לבוא ולומר מה הקדוש ברוך הוא רוצה מאיתנו, נו, זה קצת יומרני לא רק מצדי אלא גם מצדכם. כתוב במגילת אסתר, ומרדכי ידע את כל אשר נעשה. אומר התיבות בפירוש שלו מגילת סתרים, מרדכי ידע שזה גזירה משמיים. אבל הוא ידע עוד דבר, הוא ידע שהעם לא שב עד המכה, אלא מחפשים סיבות אצל השרים והמלכים. זה מרדכי ידע, הוא ידע שזה גזירה משמיים.

אז ראשית כל אנחנו צריכים לדעת, הדבר הראשון, זה לא גזירה של פלוני או אלמוני, זה לא גזירה שלהם. זה לא גזירה שלהם. **אף אדם לא יכול לגזור כאלו גזירות. זה גזירות של בורא עולם**, שאין בזה ספק. מה הם בעסק? הקדוש ברוך הוא כביכול חיפש שלוחים שיהיו מוכנים לעשות את הדבר הזה. אז הרשעים האלו הם התנדבו להיות השלוחים של בורא עולם לבצע את הגזירות האלו. **והם יתנו על זה את הדין בזה ובבא. אבל הגזירה אנחנו צריכים לדעת זה לא הם, ולכן ההשתדלות היא לא אצלם.** הגזירות היא מבורא עולם. ואם כך, מרדכי ידע, אנחנו לא יכולים לדעת, אין לנו נביאים, אבל יכולים להבין, רואים את האופי של הגזירה, יכולים מתוך זה להתבונן ולחשוב שהסיבות הן קשורות לאופי של הגזירה.

בעיקרו של דבר, אם נמצא את הגזירות, יש שני סוגי גזירות. א', הגזירה על לומדי התורה. גזירה שנוגעת לכל אחד ואחד עם החששות, גזירה על הישיבות. הם רוצים להדיא להחריב את הישיבות וחס ושלוש לשכח תורה מישאל. אבל זה גזירה עלינו, ראה בענינו וריבה ריבנו. **אם לא נבין שזה ריבנו, אז מי יודע אם הקדוש ברוך הוא יעזור לנו. אנחנו צריכים להבין זה בעיה שלנו, זה ריבנו.** בחנוכה, בעל הניסים, הקדוש ברוך הוא רב את ריבם. הם חשו שזה ריב שלהם, לא שבאו ואמרו זה עסק של הקדוש ברוך הוא, אי אפשר, אין מה לעשות, לא, זה ריבנו. זה דבר אחד. דבר השני זה הגזירות הכלכליות, שהם עוד כרגע רק ההתחלה, עוד לא חשים את זה כל כך, אחרי החתונה יחוו את זה, זה יותר

באף אחד. שבתות גיבוש, צריכים לעשות גיבוש, מביאים את כל המשפחות פעמיים ו"כמובן" צריך לעשות את זה במקום לא רגיל...

כל צורת החיים שונה. אומר הקדוש ברוך הוא, יש לכם הרבה כסף: בבקשה, בוא נראה אם יש לכם. שוב, אני לא יכול לדעת, אבל הסברא הפשוטה מראה על הדברים האלו. אז לבוא ולומר לכם שאתם תתקנו את זה, לא יודע אם זה בידכם. **אבל זה דבר שצריך להתריע אותו, צריך לבוא ולומר עליו ולדעת, זה גזירה מאת השם.** וממילא אם אנחנו נהיה בגדר "ועם לא שב עד מכהו", אם אנחנו נחפש כל מיני טעדיק איך לעקוף את זה, איך להסתדר עם הדברים האלו, זה לא יעזור לנו כלום.

אי אפשר עם הקדוש ברוך הוא לעשות משחקים, לבוא ואנחנו נלך בדרך הזאת, נלך בדרך הזאת. "ועם לא שב עד מכהו". איך שבים? איך משנים? אני לא יודע, אולי הרבנים יוכלו לעזור בדברים האלו יותר ממני, אני לא יודע. אני יודע אבל רק שצריך להתריע על הדברים האלו. הלוואי והקדוש ברוך הוא ישמע, א. זה תפילה. אצל מרדכי, מה שהוא תבע זה תפילה, אבל תפילה צריכה לבוא יחד עם איזה שהוא רצון לשינוי. לפחות במה שנוגע לכם, אתם שנמצאים פה, כל אחד ראה קצת לשנות במקומו את הדברים שניתן לשנות. במה שנוגע ללימוד בוודאי שאפשר לשנות, כל אחד יכול לשנות את הדברים האלו. והקדוש ברוך הוא יצילנו מכל גזירות רעות.

הדבר הכי טעים שיש לנשמה זה דף גמרא

הרב הלל מן: אני חייב לומר, בחור שהיה אמור להגיע פה והמשפחה שלו לא יכלה להגיע, והוא ביטל שחייב לנסוע עם המשפחה. ביקש ממני לפני יומיים, יש בכל מחיר אפשרות שהוא יוכל כן להגיע פה לוועידה למרות שהמשפחה נוסעת והוא לא יכול להגיע? אמרתי לו מה השתנה מהכא להתם?

הוא אומר לי, כששמעתי שהראש ישיבה הגאון רבי בונים הולך להיות פה, אני למדתי בישיבת סורוצקין, שמעתי את הראש ישיבה שנתן את הדברים בכזו חיות והתלהבות, וכולנו יודעים... ומתפללים בעזרת השם שיהיה לו באמת כוחות איתנים וחזקים כי אין ספק שהדור צריך אותו בעזרת השם ועוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים המון המון שנים בעזרת השם. אבל הוא אומר לי ראיתי כזה חיות אני לא יכול לוותר. אני מוכן לוותר על כל הנופשים ועל כל הדברים, אני רוצה שלושה ימים להיות במחיצתו של מורנו הגאון רבי בונים שליט"א.

אז הייתי מבקש מענין לענין באותו ענין, אני חושב שהראש ישיבה נגע פה בבעיות ובפיתויים ובקשיים שיש בעולם הזה שלנו. אני הייתי מבקש מהראש ישיבה אם אפשר ליגוע בנקודה ההפוכה, האם אפשר לקבל הנאות אמיתיות, שאדם יכול ליהנות הנאות רוחניות לפחות כמו שנהנה מהנאות גשמיות? איך עושים את זה?

הגרייב שרייבר: איך לא עושים את זה? **זה ודאי שבהמה לא נהנית מהנאות רוחניות, וזה ודאי שמלאך לא נהנה מהנאות גשמיות.** בשלושה דברים בני אדם דומים למלאכי השרת ובשלושה דברים לבהמה, כך כתוב בגמרא. **בן אדם מורכב ממלאך ומקק וכל מה שבאמצע... וכל המאבק כל החיים זה מי גובר, האם המלאך שבאדם גובר, כלומר החלק הרוחני שבו, או שהבהמה שבאדם גוברת.**

כשבן אדם רוצה לדעת מה המצב האמיתי שלו, אז כתוב בספר הישר המיוחס לרבנו תם, (לא ברור בוודאי אם זה רבנו תם, אבל זה עכ"פ ודאי אחד מהקדמונים), שכן אדם שרוצה לדעת מה הדרגה האמיתית שלו, אז זה לא כמה הוא לומד, כמה הוא מתפלל, זה עוד לא אומר מה הוא באמת, **אלא מה ההשתוקקות שלו, ממה הוא נהנה. אם הוא נהנה מדף גמרא, הוא נהנה מתפילה טובה, אז הפשט הוא שהוא באמת במצב רוחני טוב. ואם הוא לא נהנה, אם הוא נהנה מאוכל טעים, סימן שהמצב הרוחני שלו קשה מאוד.**

בספר האמונה והביטחון של הרמב"ן, אז הוא אומר מה זה ברכת המצוות, אז הוא אומר שברכת המצוות זה כמו ברכת הנהנין. יש הנאת הגוף ויש הנאת הנפש. אז כמו שכמו שבהנאת הגוף בן אדם רוצה לדעת, כך כתוב ברמב"ן, אדם רוצה לדעת אם הוא בריא או חולה, אז אם יש לו תיאבון סימן שהוא בריא, ואם אין לו תיאבון סימן שהוא חולה. כך גם אומר הרמב"ן ברוחניות, **אחד שיש לו תיאבון לרוחניות סימן שהנפש שלו בריאה, ואם לא, סימן שהנפש שלו חולה. והברכת המצוות זה ברכת הנהנין של הנפש.**

זה ברור שכל ההנאות הגשמיות שמחפשים, לא משנה מה ומי, זה לא לכבוד הציבור פה בכלל להגיד דוגמאות, אבל כולם יודעים, **כל ההנאות הגשמיות שמחפשים זה בגלל שיש חור בבטן.** בן אדם רוצה להנות ואין לו ממה להנות. הא, תיהנה מדף גמרא, תיהנה מלימוד טוב, מתפילה טובה. לא, הוא לא נהנה מזה. ממילא אם הוא לא נהנה מזה הוא מחפש הנאות גשמיות. למה באמת הוא לא נהנה מזה?

והתשובה היא כי ודאי פיקודי השם ישרים משמחי לב, כתוב במדרש: אימתי משמחי לב? כשזה ישרים. תורת השם תמימה משיבת נפש, אימתי משיבת נפש? כשהיא תמימה. **כשלומים כמו שצריך, כשלומים בישרות, בתמימות, אז נהנים.** ללמוד ביושר ובתמימות זה כולל, א. ללמוד לא מאחרים לבוא וממהרים לצאת מקיש הויה ליציאה, אלא באמת לשבת סדר שלם וללמוד כמו שצריך. לא מדבר על תענית דיבור דווקא, **אבל שהראש שלך יהיה שמה.**

וב'. ללמוד כמו בן אדם, לא להרץ והעיקר לחפש את הווארט או את הפילוסופיה כמו שהראש ישיבה אמר מקודם. **תלמד דף גמרא, אמר אביי אמר**

רבא, ואתה תראה איך שאתה נהנה. כמובן לנסות להבין ולהבין עמוק וכו', אבל תלמד. **הדבר הכי טעים שיש לנשמה זה דף גמרא אם לומדים אותו, אם לומדים כמו בן אדם.**

שמעתי פעם, שבחור נכנס לטשעבין רב בערב ראש חודש אלול, ביקש ברכה להצלחה בלימוד לפני שמתחיל הזמן, זה היה בתשי"ט. אז הטשעבין רב אמר לו: נאר בשמחה – רק בשמחה. אז ההוא שאל את הטשעבין רב: ווי מאכט מען דאס? איך עושים את השמחה? אז הוא אמר לו: מיזך מחיה זיין מיט אביי ורבא. **תחיה את עצמך עם אביי ורבא.**

יש מכתב שהאמרי אמת מגור כתב לאבא שלו לשפת אמת אחרי החתונה, הוא היה גר באיזו עיירה קטנה שמה, איפה שהשווער היה. אז הוא כתב לו שהוא מרגיש בדידות, הוא לבד שמה, נדמה לי שקוראים לזה וועלדסובק, אז הוא ענה לו, יש מכתב שענה לו: יש לך את אביי ורבא, מה חסר לך? **כי באמת אם לומדים כמו שצריך, אז נהנים מכל שורה גמרא,** וכל מי שעשה את זה יודע, ואני מאמין שכל מי שיושב פה עשה את זה. ללמוד כמו בן אדם, אמר אביי אמר רבא, רש"י מסביר ככה, תוספות אומר ככה, ואז מרגישים הנאה וסיפוק רוחני.

ואז לא רק שלא מחפשים את ההנאות של הבהמות, זה מגעיל, סליחה על המילה, **מה אתה נותן לי הנאה של בהמה? זה בכלל לא מדבר אליך. רק כשבן אדם אין לו את ההנאה הרוחנית, אז הוא מחפש את ההנאה הגשמית, ואז אז החלק הבהמה גובר.** והנאות רוחניות זה הדבר הכי קל שיש, זה להתחבר להנאות רוחניות. אחד מתפלל, אפשר להרץ את התפילה, האט גיפאטרט – פוטר עצמו, ואין לזה שום טעם. אולי יצא ידי חובה.

בשעתו אמרו בישיבה בשם רבי שמואל, (לא יודע אם רבי שמואל אמר את זה, ככה אמרו בשמו), שאמר מה ההבדל בין אחד שלא התפלל, בוא נגיד את זה בשם המפורש, לאחד שהתפלל באיצקוביץ', לא איצקוביץ' של היום, אלא של פעם. ההבדל הוא "ער קען נאך דאווענען, וער קען שוין נישט דאווענען". הוא עוד יכול להתפלל, הוא כבר לא יכול להתפלל. ככה אמרו בשמו. מדבר על תפילה אמיתית, בלי כוונות האר"י, תפילה אמיתית, תתפלל, תשים לב מה שאתה מדבר.

אתה מרגיש שאתה מדבר עם הקדוש ברוך הוא, אתה מרגיש התרוממות, מרגיש קדושה, מרגיש טהרה, אתה מדבר עם הקדוש ברוך הוא. אחרי זה לך תביא לו צלחת צ'ולנט, נו באמת, מה הקשר? זה בכלל לא מדבר אליך. אבל כשהכל מלמעלה ולא מתחברים באמת לרוחניות, אז מחפשים את ההנאות הגשמיות. כשבאמת מתחברים לרוחניות, מה עושים בשביל ליהנות מהנאות גשמיות? לא צריך, אין סיבה, וממילא זה לא חסר.

רק מי שמרוצה ושמוח עם מימרא קטנה יוכל להיות שמח עם יותר

הרב הלל מן: פחות נוגע לפה, נבקש מהגאון ראש ישיבת פוניבז'. יש בכל אופן איזה תחושה כזו לבחורים, שבגלל שהם לא בחרו בחיים הרוחניים שעליהם דיבר עכשיו מורנו הראש ישיבה, אלא הם נשאבו לשמה באופן טבעי, אותו חיידר, אותו גן, כמו האחים שלהם, כמו הדודים שלהם וכמו וכו' וכו', אז אוטומטית הם הגיעו לאותו מקום, ולכן הם פחות בחרו את זה, הבחירה פחות נתנה להם פחות להשקיע ולראות כמה זה מהנה אותם. ואז עושים את הדברים האלה יותר בשביל המלומדה, יותר בשביל הכבוד או החברה או הדברים החיצוניים.

והמון בחורים גם איכותיים אומרים שלפעמים הם עושים חשבון הנפש טיפה ככה באיזה סוג של דקה לחשוב, הם אומרים "אנחנו לא יודעים אם באמת באמת אנחנו, הלשם שמים שלנו כל כך כל כך גדול ביחס למעשים שלנו". אם הראש הישיבה אמר שצריך לבחור ולרצות את זה, איך אנחנו שנשאבם כולנו כעולם גדול עם מקומות של אלפים, בפוניבז' איזור 480 בדיעור, משהו כזה. אז אחד שמרגיש 480, מגיע עכשיו אלול עוד כמה ימים לישיבה והוא צריך להרגיש "אני עוד יש לי משהו שבשבילי נברא העולם". איך מספקים את דעתו? הגר"ח"פ ברמן: קודם כל, הראש ישיבה רבי בונים, הזכיר לי קצת את פרשת השבוע "מה השם אלוהים שואל מעמך כי אם ליראה". יראה מילתא זוטרתא היא? **לגבי רבי בונים מילתא זוטרתא היא, לחפש עולם הזה? אבל זה באמת מילתא זוטרתא.**

אני רוצה לספר לכם שלפני חמישים שנה גם רבי בונים היה כמו כולנו. שני דברים. הדבר הראשון הוא אמר בחור חושב, לא לחשוב. אני רוצה היום להגיד, הוא הביא שזה המבחן של בני הישיבות, שכן אדם, ממה הוא נהנה לדעת את המדרגה שלו.

אבל יש אצלנו בחורים שכשם שומעים את זה הם מתחילים לבחון את עצמם ממה הם נהנים. ואם הם יקחו את הדברים והם יחשבו מה המדרגה שלנו, לא יהיה כלום. הבחורים צריך ללכת נורמלי, **כולם פה במדרגה טובה.** קודם כל ההנחה הפשוטה. מי שנלחץ ממשוהו "האם אני נהנה או לא נהנה", לא יכול להנות. **התנאי הראשון בלהנות זה טבעי, חופשי. ובאמת אין תענוג יותר גדול כמו שהוא אמר מללמוד אביי ורבא.** אביי אמר ייאוש שלא מדעת לא הוי ייאוש, רבא אמר הוי ייאוש. אביי אמר עד זומם למפרע הוא נפסל, מכאן ולהבא הוא נפסל רבא. כל מימרא שלהם. יש הרבה עמקויות בייאוש שלא מדעת אם הוי ייאוש או לא, באמת זו סוגיה עמוקה.

אבל המידע הזה עצמו, כשבן אדם מתייאש, אם הוא היה יודע הוא היה מתייאש ועכשיו הוא לא מתייאש. בלי להתחיל לחקור מה זה. אביי אומר שזה לא ייאוש ורבה אומר שזה כן ייאוש. **כמה תענוג יש בלדעת את זה**, כמה פירגון יש בלדעת את זה. אתם קוראים משנה, דין של סימנים, מסבירים לכם ייאוש. כשאני מיואש אבל אני לא יודע שאני מיואש, זה ייאוש או לא? אחרי שידועים את זה, להמשיך. יש ראיות בגמרא, יש תרומה בגמרא, גם שאלה כזו, יש עוד שאלות, **התענוג בלדעת את המימרא בעצמה**. עד זומם למפרע הוא נפסל מכאן ולהבא, זה חידוש וקושיות של תוספות וטור ורמב"ם. אבל התענוג הזה בעצמו.

התורה אמרה הזמה, מאמינים לשניים, מאמינים לזה למפרע או מכאן ולהבא, תגיד מה התורה אמרה, מה הקדוש ברוך הוא אמר. התענוג שיש מלדעת את זה עצמו, אנחנו כל הזמן חיים, אם אנחנו לא יודעים את הכל אז אנחנו לא יודעים כלום. מי סיפר את הסיפור הזה, הדבר הזה כל הזמן לחשוב. אומרים לי בחורים, אנחנו לא עושים מספיק ולא לומדים מספיק ולא גודלים מספיק, כל הזמן. אז אני אומר לו, **אולי במקום לחשוב מה שאתה לא עושה, תחשוב מה אתה כן עושה**.

אז הוא אומר לי, הרב רוצה לחתוך לי את כל השטייגן, את כל השאיפות, הרב גומר לי את השאיפות, מה אני כל הזמן אחשוב מה אני כן עושה אז אני אהיה מרוצה מעצמי, זה שאיפות? **רק מי שמרוצה ושמה עם מימרא קטנה יוכל להיות שמח עם יותר. מי שמרגיש שהכל לא, הוא לא יכול להיות שמח. מי שלא יכול להיות שמח לא יכול לגדול**.

הקהילות יעקב כותב בחיי עולם, (היום היארצייט), הוא אומר שבני אדם מתחילים ללמוד ושיבה, ונהנים ובשנה וחצי ופתאום יורד להם ההנאה, כדרכו במאמר המוסגר כתב **ובדרך כלל זה בא על ידי קינאה מהשני שנראה לו שהוא מצליח יותר, או איזה שהוא דמיון מפריע לו**, הוא לא שמח עם היש, הוא

פתאום חושב שאם עכשיו הוא לא יודע להגיד שיעור כללי, ואולי הוא באמת כן יודע רק הוא לא יודע שהוא יודע, אז הוא כבר לא שווה ואם הוא לא שווה הוא לא מצליח. המפריע, הדבר שגרם למה שהראש ישיבה של אור ישראל אמר שההספק הוא פחות, הדבר שהראש ישיבה של נתיב הדעת, הוא לא אמר, הוא אמר מה שטוב. זה הגורם שיש, הלא להיות מרוצה מהיש.

מי שמתענג עם לדעת ברייתא, **מי שמבין שברייתא אחת שהוא יודע לא המלאכים יודעים כמו שהוא יודע ולא השרפים יודעים כמו שהוא יודע**, גם בדיעה הפשוטה, רק הוא יוכל להתקדם. מי שכל הזמן עוסק במה אני לא יודע ואם מה שאני לא יודע אני לא אצליח, אז הוא לא יצליח.

גרעסטע עבירה זיין עם הארץ - העבירה הכי גדולה להיות עם הארץ

הרב הלל מן: אם כבר כל כך דיברו פה על ימי הבחורות, הגאון רבי יגאל הזכיר את ההספקים, הגאון רבי בונים דיבר על הזמנים שבהיותם בחורים, אני רוצה רק לומר לראש ישיבה הגאון רבי איתמר, כאן יושבים בחורים שנמצאים בטבורו של העולם הגדול שלהם. רובם כבר באמצע ימי הבחורות, לקראת החיים האמיתיים וכבר זה לא תחילת ישיבה גדולה שעוד לא כל כך מכירים את עצמם. ואני חושב שהראש ישיבה תמיד בכל אופן מסמל ומלמד את כולנו שימי הבחורות זה ימים שאפשר לקנות בהם עולם שלם שלם בלי גבול.

במחילה מכבודכם, אני יכול לספר **אחד המראות שאני לא אשכח מזכרוני עד היום, זה לראות את הראש ישיבה עומד על המדרגות, כמעט נופל מהגדר למטה בפוניבז' לשמוע עוד איזה מילה מהרב שך**, עוד איזה משחו ועוד הפעם ומתווכחים שוב ושוב ושוב. זה מראה שלא יכול להישכח מזכרוני. ועל זה גדלנו, אם אפשר באמת לשאול את הראש ישיבה איך מנצלים את ימי הבחורות האלה לרכוש כאלה מושגים כמו שרואים פה ברוך השם בשולחן הכבוד, שמי שבאמת שמח וגודל ככה מגיע באמת להיות תלמיד חכם מופלג.

הגרי"א גרבוז: ברשות הגאונים, ברוך השם נמצאים פה באמת עידי עידית של עולם הישיבות, בני עליה, מובחרים מאוד, ורוצים לעלות עוד. אמרו פה דברים נשגבים מרגן ורבנן, רוצה להגיד, הרבה פעמים הרב שך זכר צדיק לברכה היה תמיד חוזר, לפעמים כשהיו נכנסים אליו קבוצות של בחורים, ובעוד פעמים, אז הוא היה אומר, בחורים שואלים איך גודלים? איך נהיים תלמידי חכמים? תמיד היה חוזר, שרבי ישראל היה אומר, **"גרעסטע עבירה זיין עם הארץ" - העבירה הכי גדולה להיות עם הארץ**, ככה זה הוורט של רבי ישראל.

אדם רוצה להיות תלמיד חכם, גברא רבה, זה שכל בן אדם ככה רואים. אמר בחור שואל איך אני אהיה תלמיד חכם? בחור על פי רוב גומר בזמן שבישיבה חמש שנים נשים נזיקין. בחור צריך לדעת, כל זמן יש לו כעת את הקניין של הזמן הזה. לומד כתובות, יבמות, שיקנה את המסכת, דהיינו, יש סוגיה ועוד סוגיה ועוד סוגיה שלומד שינצל את הזמן, שינצל את הזמן שידע, שיקנה עוד סוגיה ועוד סוגיה. יש סדר א', סדר ב', סדר שלישי, שיש שבת, בחור ינצל את הזמן.

כל בחור מגיע והוא ידע שיש לו כעת מטרה, מה המטרה שלו כעת? לדעת את המסכתא הזאת שהוא לומד, שבוה יהיה שקוע יומם ולילה. כמובן בבוקר ללמוד טוב את הסוגיות, ללמוד בעיון, להבין טוב, להתפלפל, להבין, וכך עוד סוגיה ועוד סוגיה, וככה לקנות, לשמוע, להקשיב טוב לשיעורים, לשמוע, לדבר עם מי שיש לדבר בלימוד. אבל מגיע סדר ב', עוד פרקים שהוא יכול לקנות,

לדעת שכל יום לנצל, וככה מגיע, עומדים כעת בכל ישיבה מסכת שעומדת ללמוד.

אבל אמר, **תדע הזמן הזה אתה נהיה תלמיד חכם במסכת הזאת. זמן הבא במסכת השנייה, בתוך כמה שנים אתה נהיה גברא רבה, זה תלמיד חכם אמיתי, ואז אתה תדע תעלה ותגדל**. כמובן, דבר ראשון תהיה שקוע בלימוד, תנצל את הכוחות שלך ותבין את המעלות שלך, זה א', כל אחד צריך לדעת שיש לו מעלות, כמו שאמר לא להסתכל על השני, זה עבודה קשה.

אבל אם כל אחד ינצל את הכוחות שלו זה ברור שתוך כמה שנים הוא יהיה גברא רבה, דהיינו יהיה תלמיד חכם אמיתי. דהיינו כל אחד לפי הדרגות, יש אחד כל אחד עם המעלות העצומות שיש לו, כל בחור יש לו מעלות עצומות, כל אחד כל אחד. זה הדבר הראשון מה שכתוב ברבנו יונה בשערי עבודה, הפתח הראשון שיכיר מעלתו, כל אחד צריך לדעת המעלות שלו, יש לו מעלות והוא יכול. כמובן יש יצר הרע גדול לדבר דברים, תמיד היצר הרע נותן לבן אדם אם הוא רוצה לדבר דברים בטלים תמיד ימצא לו במה.

אבל בן אדם ידע, כעת אני יכול לדעת להיות עשיר גדול לדעת את המסכת הזאת שאני עומד ללמוד כעת, אז תדע כעת הזמן הזה, בן אדם בא ואומר כעת אלול, במכות, (כל ישיבה מה שלומדים) שידע מכות, אבל את הסוגיות בעיון, אחרי זה יש סדר ב', סדר שלישי, סדר שישי שבת, לנצל, להגיע ערב יום כיפור עם כל המסכתא. מגיע כתובות, ערב ראש חודש ניסן שכן אדם ידע שככה יכול לגדול, תוך כמה שנים תדע את נשים נזיקין, אז אתה תהיה תלמיד חכם מופלג, ובוה הבן אדם יהיה מאושר, היצר הרע לא נותן לו כמובן, עושה לכל אחד את ה... כמה פעמים נכנסנו עם בחורים לרשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן צוק"ל, והיה אומר, **"ער מאכט יעדער איינעם דעם טויט"** - הוא עושה לכל אחד את המוות, לכל אחד, הבחורים הטובים יש להם את הבעיות שלהם, תמיד היה אומר "דאס איז צרות פון גבירים" - זה צרות של גבירים. ככה זה, זה מלחמת היצר, אין לנו מה לעשות.

אבל בן אדם צריך לדעת שיש לו הרבה הרבה מעלות, הרבה הרבה כוחות, וכל אחד יכול לגדול, אבל איך גודלים? בן אדם רוצה לדעת ש"ס, זה ודאי, לאט לאט. דבר ראשון, כל זמן אתה צריך לדעת מה כעת. יש זמנים שאפשר להספיק עוד מסכת, זה כבר אני לא נכנס כעת לדברים האידך אפשר לדעת עוד ועוד. **אבל אם בן אדם ידע שבכל זמן שהוא ילמד הוא יהיה ויקנה את זה, ואז ממילא זה ייכנס לו לעצמות**, כל ידיעה שהוא ישמע זה יעניין אותו, כל קצות שהוא שומע, כל רבי חיים, כל יסוד של רבי עקיבא איגר, זה ייכנס לו בעצמות, יהיה לו צימאון לזה, יהיה לו צימאון לדעת את זה. אז ככה יגיע עוד זמן.

כמובן זה צריך עמל ויגיעה ותפילה. מה יעשה אדם ויחכם? ירבה בישיבה ויבקש רחמים ממי שהחכמה שלו. וזה מובטח, כמו שכתוב בגמרא, זה ברור שגודלים. אבל זה הדבר הראשון, ככה אמר, וככה בחורים יראו. אם בחור יהיה לו כמה שנים ככה, כל זמן הוא ישתדל לדעת את המסכתא, כמובן את הסוגיות שלומדים בעיון, שיקנה, שישמע, שיתעניין, שירצה לשמוע מהמגיד שיעורים, מהראשי ישיבות את היסודות של הסוגיות, וכל הפרקים, כל מסכת. **אז ככה בן אדם יהיה גברא רבא. זה דבר מובטח ודבר ברור. ככה הוא אמר, אחרי כמה שנים בישיבה אתה תהיה תלמיד חכם**, תשאל ממסכת למסכת. בתחילת הזמן הרבה פעמים בחור חושב הוא לא יכול, לפני שלומדים את המסכתא זה חסר, אבל במשך כמה חודשים אתה כבר תדע, תשאל מפה לפה ומשם לשם. **כל מסכת יש לה את המהלכים שלה**. אז ממילא הקדוש ברוך הוא יעזור, זה זכות, ככה הוא אמר.

יש עוד דבר מה שאמר, זה שמעתי הרבה מרבתי, הם היו אומרים, יש את הרמב"ן במלחמות בבבא מציעא. שמביא בשם רב האי גאון, על הסוגיה בפרק המקבל, הם דנו על שתלי וארים. בקיצור, הוא אמר לו, הוא התחיל להתווכח, בסוף הוא אומר לו "כי מטית לשחיתת קדשים תא אקשי ל". רש"י אומר, אני רואה שאתה עמוק, אתה שואל שאלות עמוקות, כשתגיע לקדשים שם זה מסכתות עמוקות, ככה רש"י מסביר. שם הרמב"ן מביא רב האי גאון והרי"ף, הם לומדים שהוא אמר לו "אתה לא צודק". אז הוא אמר לו, אז מה הוא אמר לו "תבוא לקדשים" אמר הרמב"ן אומר שהוא אמר לו "אתה לא הגעת לדרכי התלמוד, אתה עוד לא למדת את כל הגמרות, חסר לך. שתלמד עוד קצת גמרא אתה תבין אחרת". ככה הרמב"ן מסביר שם.

הרמב"ן כידוע כל דבריו עמוקים, כל מילה ברמב"ן. אומר הרמב"ן, הרבה פעמים אתה חושב ככה, תלמד עוד כמה דפי גמרא אז אתה תהיה יותר למדן, ככה ידוע, רבי חיים מבריסק ככה אמר, כולם, כל מילה. אתה רוצה להבין סברה אמיתית? תלמד עוד קצת, עוד קצת, תחזור, עוד גמרא, מה שאמרו קודם, אביי ורבה, **תלמדו את הגמרות, תלמדו אז יהיה לכם הבנה אמיתית, יהיה לכם הבנה של ש"ס**, כל בחור יכול להספיק את המסכת, תלמד את כל המסכת, תבין הבנה אחרת בכל המסכת, יבמות. אתה רוצה להגיד מיד, **תלמד עוד פרק ועוד פרק ועוד סוגיה ועוד סוגיה, אז כל המבט, ההבנה שלך בסוגיות תהיה אחרת. זה הדרך, ככה זה, ככה הם אמרו**.

וממילא פה נמצאים בחורים שכולם בני עלייה, כולם רוצים לגדול, וכולם באמת עדים לגדולות. יכולים כל אחד, יש לו את הכוחות לגדול. אז ממילא אם הם באמת ינצלו את הכוחות שלהם, שמגיע הזמן, כל אחד יבוא עם מטרה "אני רוצה כעת לדעת את המסכת שאני לומד בזמן הזה". לדעת את זה, כמובן את סוגיות שבעיון, כל ישיבה מחלקת את המסכת, כל מקום יש לפי עניינו. אז ודאי שבעזרת השם כולם יעלו ויגדלו ויפרחו ויהיו תלמידי חכמים גדולים.

הצורה של הישיבות זה נמסר לנו מדור דור – אנחנו רק אפוטורופסים

הגר"י רוזן: נבקש מהגאון רבי יגאל, הראש ישיבה. הרבה הרבה שואלים, וגם בני עלייה שואלים את השאלות האלה. הם יודעים שעוד כמה שנים הם יוכלו להיות אברכים, יש להם הרבה הרבה אפשרויות ומגוון, יכולים להגיע למה שהם רק רוצים. בישיבה הכל אותו צורה, אותו סדר. אחרים מגדירים את זה ראש מקובע, אי אפשר ללמוד דברים אחרים.

הראש ישיבה דיבר מקודם על ההספק, אז מי שעוד בכלל נשאר עם ההספק הקטן ולא מתאים לו בכלל, תקוע לחלוטין. רוצים לדעת באמת מה השקפה אמיתית, מה המסורת הזאת של עולם הישיבות שאי אפשר לשנות בה דברים בתוך זה? והם אומרים שמסתכלים קצת לצדדים, רואים את החסידים, רואים דברים אחרים, כן רואים שיש סוגים וגוונים שונים אחרים. האם הראש ישיבה יוכל לתת לנו השקפה ברורה מה היא הישיבה בימינו ואיך בחור יכול למצוא את הדברים שיתאימו לו יותר גם בתוככי הישיבה?

הגר"י רוזן: השאלה הזאת, שאלה שמאוד מאוד רווחת אצל בחורים. חלק מדברים אותה, חושבים עליה. למעשה, ראשית כל אנחנו צריכים לדעת, הצורה של הישיבות, **הצורה של הישיבות זה נמסר לנו מדור דור, דור דור**. שוב, זכורני מהימים שלי שהייתי בגיל שלכם, בישיבת בפוניבז', **מן הראש ישיבה רבי דוד פוברסקי זצוק"ל, לא נתן לשנות כי הוא זה, ממש כי הוא זה. אפילו בדברים שהיה נראה שאם יעשו ככה, אולי יגיעו לתוצאות יותר טובות**. אז הסיבה היא, א. הדברים נוצרו על ידי גדולי עולם, באר חפרוה שרים כרוה נדיבי עם. זה לא איזה שהוא החלטות של מישוהו שיהיה כך או שיהיה כך. הצורה המסוימת של הישיבות, נשים לב, אנחנו קוראים לזה סדר א', סדר ב'. איך נכנס פה המילה סדר? יכלו למצוא מילה אחרת. לא, זה סדר. היום צריך להיות מסודר. וקבעו לנו את זה מדור לדור, מאז, לא יודע בדיוק אם כל הפרטים מוולוז'ין.

אבל על כל פנים זה הצורה של הישיבות. ברגע שמתחילים לשנות, ויכול להיות שיש דברים, ויכול להיות שאם היו משנים פה או שם, יכול להיות שהיה תועלת. אני לא רוצה פה להגיד איזה סוג דברים, כי אני יודע שיש מקומות שכבר שינו, אז אני לא יכול ללכת ולדבר כנגד זה. **אבל על כל פנים, כשמתחילים לשנות, אין לדבר סוף. ואז יכולים להגיע לשינויים חלילה מהותיים**.

ואני מדבר כעת מה שנוגע לכלל. ליחיד זה נושא בפני עצמו, תכף נראה. מה שנוגע לכלל, הצורה, צורה של ישיבה איך שצריך להיות. התפילות, זה חלק מהצורה של הישיבה. זה לא שירות שהישיבה נותנת למי שקם מדי מוקדם, אז נותנים לו שירות שיהיה לו תפילה בישיבה ולא יצטרך ללכת ולחפש במקום אחר. חדר אוכל זה שירות, **תפילה זה לא שירות. זה חלק מהצורה של ישיבה**. והדברים האלו לצערנו הולכים ונעלמים. ולכן מגיעים לכל מיני דברים ועלול להגיע לדברים.

תראה, ניקח דבר הכי קיצוני, אבל הוא קשור לזה. כשקמו מה שנקרא, הם קוראים לזה ישיבות ההסדר, שמעריבים בזה גם מהשירות הצבאי. זה שינוי של ממש. **אי אפשר לקרוא לזה ישיבה בשום פנים ואופן. הם קוראים לזה ישיבות, אנחנו לא קוראים לזה ישיבות. זה לא ישיבה**. אבל תגיד, בשבילם אם לא בלי זה הם לא היו לומדים בכלל, ורובם באמת כך, אין הכי נמי, רובם לא היו לומדים בכלל. אבל זה לא ישיבה. אתה רוצה לעשות משהו אחר, זה לא ישיבה. כי אז אין לדבר סוף, מחר יכניסו גם בישיבות שלנו כל מיני דברים קטנים מפה ומשם, אין לדבר סוף.

אנחנו בסך הכל, הקדוש ברוך הוא שלח אותנו כל אחד ממקומו, תמיד אומר, אנחנו לא יותר מאפוטורופסים. על כל פנים על עצמי אני אומר, אני לא יותר מאפוטורופס. הקדוש ברוך הוא מסר לכל אחד ואחד בישיבה שלו, הוא אפוטורופס, אפוטורופס לזכות ולא לחובה. אין פירושו של דבר שהאפוטורופס לא יכול לחוב. **על חובה הוא בכלל לא אפוטורופס** על זה, כל מה שאפוטורופס זה הכל לזכות. אין, אפוטורופס לא יכול לשנות דברים בשום פנים ואופן. הצורה של הישיבות אין בידינו לשנות. לא שאנחנו לא רוצים לשנות, אין בידינו לשנות. אנחנו לא אפוטורופסים על זה.

אבל מה שנוגע ליחיד, צריך בישיבה כל מקום, אם זה המשגיח אם ראש ישיבה ויש בחור שיש דברים מסוימים שהוא צריך, נו זה דברים שעושים. ניקח דוגמה, רשכבה"ג מן הרב שך זצוק"ל בישיבתו יצא בחריפות גדולה מאוד על רשינות נהיגה. חריפות גדולה מאוד. אז הצורה של הישיבה וזה כל הישיבות מבחינת הצורה שלהם, אין אפשרות לעשות רשינות נהיגה. אבל בכל מקום בחור שיש באמת צורך אמיתי, יכול להיות שמאפשרים לו, ויכול להיות שצריך לאפשר לו אולי אם יש צורך אמיתי. אבל שוב, זה עניין של הפרט. **הכלל חייב להיות בדיוק כמו שהיה, כמו שניתן לנו ככה אנחנו צריכים להעביר לדורות הבאים בסיעתא דשמיא, אנחנו לא בעלי בתים לשנות שום דבר**.

הרבה פעמים בחורים מעוררים למה לא לומדים בישיבות תנ"ך? אז ראשית כל צריך לדעת, ראשית כל לפני הכל, זה לא היה בצורה של הלימוד של הישיבות. למה זה לא נמצא? מותר לשאול למה באמת שזה לא יהיה בצורה של הישיבה? אז אני רק אגיד על רגל אחת, ללמוד תנ"ך זה הרבה יותר קשה מאשר לימוד גמרא. **כי אם לומדים תנ"ך ומפרשים את הדברים כפשוטם, אז יכולים להגיע מהר מאוד לאפיקורסות**. בגמרא קשה להגיע לאפיקורסות, קשה. אבל בתנ"ך מי שלומד נביא עלול מהר מאוד להגיע לאפיקורסות אם

מפרשים את הדברים כפשוטם. צריך לדעת עם חז"ל, עם עומק דברי חז"ל וזה לא מהדברים הפשוטים.

אז היה בשעתו, היה רבי ירוחם ממיר ולא לו שבאו יוצאי גרמניה שבאו לישיבה, אז אמר שיעור חומש, ראה צורך להם להגיד שיעור חומש, אבל זה להם, לא לכלל הישיבה. הוא אמר לאלו ליוצאי גרמניה שלא היה להם כל כך את המסורת, הוא אמר להם שיעור בשביל שיהיה להם את הדברים האלו.

על כל פנים, צריכים לדעת שיש ישיבה, קצת נאבד לנו היום המושג של ישיבה. אנחנו הולכים ומתקרבים יותר ויותר שחושבים שיש ישיבה היא בסך הכל בית מדרש שבו מתקבצים כך וכך בחורים. זה לא נכון. לפני וולוז'ין מה אתם חושבים שלא למדו? ישבו ולמדו בבתי מדרשות. המושג של ישיבה הוא מושג מחודש יחסית כמובן, **ואם אנחנו רוצים לשמר את המושג של ישיבה, צריך לשמר את זה מכל משמר בצורתו בלי לשנות כי הוא זה**.

מגיעים להשקפה נכונה רק דרך התורה. אין דרך אחרת להגיע הרב הלל מן: מבקש ממורינו הגאון רבי בונים, בחורים באמת שואלים פה, אני חושב שזה נוגע מאוד מאוד לאלה שנמצאים איתנו פה, ראשם ורובם שקועים באותם הוויות מקודשות, אביי ורביא זה סדר יומם, התפילות כדבעי, הראש ישיבה יכול לבוא ולראות אותם גם מתפללים.

האם יש דברים מיוחדים שגם בני הבית שיושבים כאן במקומות אלה כן צריכים לקנות בימי בחרותם, דברים בהשקפה, דברים בידעית העתיד לקראת חיי אברכות בעזרת השם? יש כן דברים שצריכים עוד לרכוש ואם כן איך עושים את זה? או כמו שמקובל בשם החזון איש, מי שרק יושב ולומד אביי ורביא לא צריך לדעת חוץ מזה שום דבר. האם החזון איש היה אומר אותו דבר היום גם בדורינו או עם כל הפיתויים, הניסיונות, הקשיים? מה הראש ישיבה יכול להרחיב בזה?

הגר"י שרייבר: היה יהודי שקראו לו מאיר בר אילן. הוא היה מנהיג המזרחי, והוא בא פעם לרבי ירוחם בטענה: למה אתם מתערבים בפוליטיקה? אמר לו: מה? אמר לו: כל הבחורים אצלכם במיר כולם שייכים לאגודת ישראל, ואף אחד לא שייך למזרחי, למה, מה אתם מתערבים בפוליטיקה? אז רבי ירוחם אמר לו שאנחנו לא מדברים על הנושאים האלה מילה אחת. **אנחנו רק מחנכים את הבחורים לתורה ויראת שמיים. ואם בעקבות זה שהבחורים מחנכים לתורה ויראת שמיים, אז הם כולם נמצאים באגודה ולא במזרחי, זה בעיה שלך**.

וזו התשובה לשאלה. אחד שעובד על השקפה כפריקט בפני עצמו, לא משנה באיזה נושאים, אז הרי מרב הסיכויים שהוא לא יגיע לאמת, כי מה פתאום שכן יגיע לאמת? מהיכני תיתי, מאיפה הוא יודע? ודעת אלוקים תמצא, אתה יודע מה הקדוש ברוך הוא רוצה, מה טוב, מה לא טוב, מה צריך, מה לא צריך. איך באמת מגיעים להשקפה נכונה בכל שטחי החיים? **מגיעים להשקפה נכונה רק דרך התורה. אין דרך אחרת להגיע**.

מה שאני רוצה לדעת האם ההשקפה הנכונה אומרת שצריך לעשות כך וכך או שלא צריך לעשות כך וכך, בשביל זה אני לומד שור שנח את הפרה, לא ששמה זה כתוב השאלה הזאת, אבל אני לומד את התורה ואני מקבל את הדעה הנכונה, אני מקבל את הדעה האמיתית. **התורה מלמדת אותי מה רצון השם, התורה מלמדת אותי מה נכון, מה לא נכון, מה ישר, מה לא ישר. וממילא אני יודע מה אני צריך לעשות בהכל**.

להפוך השקפת עולם והסתכלות על החיים וכל מיני דברים כאלה לנושא בפני עצמו, זו טעות. בגלל שאתה לעולם לא תוכל להגיע לתשובה הנכונה בנושא בפני עצמו. מאיפה אתה יודע? אין גם משהו שיכול להגיד לך את זה. **אלה שהופכים את ההשקפה בנושא בפני עצמו, זה כלום, סתם קשקוש**. בגלל שלדעת את האמת, מה כן, מה לא, האמת כתובה בתורה. ומה שאתה לא יודע דרך התורה, אתה לא יודע. רק דרך התורה אפשר לדעת.

וממילא, סיפורי מקודם סיפור אחד על הטשעבין רב, אספר עוד אחד, אם כבר. סיפור מגור. עסקנים של הפוליטיקה של פעם, היה להם איזה שאלה, אז הם הלכו לגערער רבה של אז, הבית ישראל. שאלו אותו. חשב, אמר להם שזו שאלה קשה, שישאלו את הטשעבין רב. טוב, הלכו לשאול אותו. חשב, חשב, אמר שהוא לא יודע מה להגיד. אז הם חזרו אליו, אל הגערער רבה, ואמרו לו: אז הוא אמר: סימן שהשאלה טעות. אז שאלו אותו למה? אז הוא אמר: לית מידי דלא רמיזא באורייתא. כלל שאלה יש תשובה בתורה. **ואם יש תשובה בתורה, הטשעבין רב אמור לדעת מזה. ואם הוא לא יודע, סימן שאין בתורה זכר לזה, סימן שאין שאלה כזאת**.

היסוד לכשעצמו הוא נכון מאוד. לכל דבר התשובה היא, התשובה קיימת בתורה. כתוב באחד ההספדים על המהר"ם מינץ או המהר"י מינץ, (לא זוכר על מין) שכל אדם שבא לשאול אותו שאלה, היה יוצא ממנו עם חידוש גדול. במושכל ראשון נשמע מוזר. מי שהיה בא להתייעץ איתו על שידוך, כן לעשות, לא לעשות, היה עונה לו והיה אומר לו: אתה יודע, בוא אני אגיד לך עלה בדעתי וורט... מי שבא להתייעץ איתו על פרנסה, כן לפתוח עסק מסוים, לא לפתוח, ענה לו ואמר לו: אתה יודע, אני אגיד לך מה שחשבת לי לתרץ קושיה של התוספות. מה הקשר?

לא זה הפשט, אני חושב, אני לא יודע. באו לשאול אותו שאלה. בכל שאלה יש תשובה בתורה. אז כל שאלה ששאלו אותו, יצאו עם תשובה, עם חידוש גדול.

הנה, הנה יש סוגיה כך וכך, פה כתוב שכך וכך. ומפה לומדים את זה. אז אנחנו לא בדרגה הזאת שהכול שלנו יודעים איפה למצוא את הגמרא הנכונה. **אבל ברור שבתורה כתוב את דעת השם, מה הקדוש ברוך הוא רוצה**, זה לא מנותק, אז כמה שיותר שאני יודע מה הקדוש ברוך הוא רוצה, אני יותר יודע.

זה הרי מגוחך שבמגוחך שאנשים שלא יודעים לחזור לך על דף גמרא אחד בעל פה, אחד, יודעים להגיד לך דעת תורה על כל נושא ועניין בחיים, מאיפה אתה יודע מה התורה אומרת? מאיפה אתה יודע מה הקדוש ברוך הוא אומר? ראית פעם את התורה? נפגשת פעם עם זה? מאיפה אתה יודע מה זה? אתה לא יודע שום דבר, בן. אז זה אף פעם לא יכול להיות נושא בפני עצמו. **זה המושג שנקרא דעת תורה. כמה שיהודי יותר תלמיד חכם, כמה שיותר יגגע בתורה**. מישוהו שאל פעם את החזון איש שאלה על משהו אם זה מותר או אסור, אז הוא אמר לו אסור. אז הוא שאל אותו למה? אמר לו אני לא יודע, צריך לחשוב. כלומר, זה אני מבין שזה אסור, נקודה. עכשיו למה? בוא נחשוב למה. זה נקרא דעת תורה. וממילא כל הנושאים האלה, למה בישיבות לא מקדישים לכל הדברים האלה? **כן מקדישים. לומדים יומם ולילה, לומדים תורה ותפילה ומוסר וכל מה שצריך, ומזה מגיעים להבנה האמיתית בכל הדברים של החיים**.

כל מי שלא הולך בעקבי הצאן על משכנות הרועים, מסכן את העולם. הרב הלל מן: אני חושב שאין תשובה יותר כוללת ומתאימה מזו, אבל הייתי כן מבקש מהראש ישיבה הגאון רבי חיים פרץ אם אפשר את הדברים האלה קצת להוריד גם לעולם המעשה, אז מה להגיד לבחורים? עוד שטיקל בסוגיה למפרע הוא גובה, ואז יהיו לו תשובות לכל השאלות שלו, לכל הקשיים שלו? הגר"ח פ"ב ברמן: קודם כול כן, בדוק ומנוסה. מי שמעניין אותו עוד גמרא, עוד רבי עקיבא איגר, לא מעניין אותו השטויות האלה. בדוק ומנוסה. אמרתם קצר, זה מספיק עונה. בדוק ומנוסה, איזה שטויות אתה מתכוון? הרב הלל מן: שאלות שנוגעות לבחורים. רוצים לשמוע כל מיני שיחות במחשבה שיוסיפו להם עוד איזה משהו להתעמק. כל מיני שאלות שפוגשות את הבחורים, אולי לא מפה, אבל שאלות של הזמן גרמא. הגר"ח פ"ב ברמן: הכלל, "אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים". אם אנחנו לא יודעים מה לעשות, נסתכל מה החכמים שלפנינו אמרו. **מה שאנחנו לא יודעים, נביט לחכמים שלנו, נראה את הסדר עדיפויות שלהם**. אנחנו כבר הכרנו שניים, שלושה דורות של חכמי ישראל, אתם מכירים את חכמי ישראל שהיום נמצאים. **למה בכלל יש שאלה מה לעשות? מה זה העסק שלכם? צאי לך בעקבי הצאן**. למה, למה זה בכלל מעסיק אתכם הדברים האלה? הקדוש ברוך הוא נתן לנו תרי"ג מצוות, הקדוש ברוך הוא נתן לנו תורה, הוא לומד איתנו ביחד את התורה. יש כאלה שעסוקים גם בלדעת מה טראמפ מתכוון. היום כבר כל אחד יודע שאם הוא רוצה להיות עסוק בזה הוא לא נורמלי, אי אפשר לדעת את זה. מה זה מתעניין, **למה אתה עסוק בדברים טפלים ודברים שטויות? תן את הדברים האלה למי שמנהל אותם, ותן את הדברים לחכמי ישראל שמנהלים אותם**. מה זה העסק שלך בכלל? אני לא רוצה להיכנס ספציפי לדבר הזה, אבל מה זה העסק שלך בכלל?

מה שכן יש הרבה שאומרים היום אנחנו רוצים חיבור. ובאמת רוצים חיבור, ובאמת יש דמיון לבחורים שעם קושיה של אביי ורבא, עם קושיה של רבי עקיבא איגר לא מחוברים, וזה דמיון. "הלא טוב שמוע מזבח טוב". קודם שאלו פה אולי את הסדרים לשנות קצת.

המשיך הגר"ח פ"ב ברמן במליצה: לי "יש רעיון" אחר. התפילה פעם עד כנסת הגדולה הייתה מעניינת, כל אחד היה מתפלל מה שהוא רוצה, ועשו לנו טקסט שהוא כבר שלושת אלפים שנה. אולי נזיז בזה משהו? אז רבי יגאל אמר שיכול להיות שיש איזשהו דרך ליחיד שצריך.

החתם סופר כתב תשובה לישמח משה. הישמח משה היה טענות על החתם סופר, הוא שמע שהחתם סופר מדבר נגד החסידים. החתם סופר כותב לו מכתב בקצ"ז אני חושב לפייס אותו. מתחיל מכתב שלם "צדיק כתמר יפריח", טייטלבוים זה תמר. אפתח ואדבר בשבח התמר. אחר כך הוא אומר לו מה אני אמרתי? אני אמרתי רק שלושה דברים. אמרתי שכשבן אדם עושה נדר כתוב "לא ידיך במה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר דברים נוספים", מה הכוונה שכן אדם לא יקח על עצמו גדרים ופרישות או כזה דבר.

אלא ודאי כל בן אדם יש את הגדרים שלו איך שהוא גודר על עצמו ועושה גדרים. **אבל שציבור שלם יחשוב על עוד איזה דבר לא מה שלימדו אותנו שזה צריך לעשות, עקירה של התורה הדבר הזה**. וזה דבר אחד. דבר שני הוא אומר, מי שמתחזק מלימוד זוהר ומלימוד של כזה דבר, אם זה פרטי לגמרי לגמרי בלי שייכות לציבור, כל אחד מה שהוא מוצא לעצמו. אבל לציבור! ולא כן, מימי לא ראיתי לרבותי, רבי נתן אדלר רבי פנחס בעל ההפלאה ורבי זלמן אני חושב חסיד היה שמה השלישי, (ברח לי הרגע השם מהראש), **שמעולם לא אמרו קבלה ונסתר בדבר, מעולם לא המשיכו עדה, מעולם לא הנהיגו מנהג לריבים**. כך הוא כותב שמה. וזה הוא שלח לישמח משה.

זה נגמר בסיפור מעניין שיש אחר כך תשובה בחתם סופר חצי שנה אחר כך, שמישהו שלח לו, בחלק ז' אני חושב, שמישהו שלח לו שאלה מהעיר הזו איפה שהוא היה אוהל, אני חושב שהיה. אומר לו יש לכם רב תלמיד חכם גדול וכפי

הנשמע הוא גם בן אדם מקפיד ואפילו כתבתי לו פיוס והוא לא ענה לי. אז אני לא מתערב לפסוק בעניין של העיר הזו כלום. ויש מכתב שני של הישמח משה מאותו זמן גם ראיתי, שהוא כותב למישהו שיש אצלנו מגפה בעיר ואני כל כך עסוק בזה כל היום עד שתתאר לעצמך שהגיע לי מכתב מהגאון חתם סופר ולא היה לי עוד זמן לענות לו.

אבל נחזור לענייננו. מה אנחנו באמת חושבים? שאנחנו נעשה לעצמנו, נלמד את הקדוש ברוך הוא מחדש? אנחנו מחפשים חוויות, אנחנו מחפשים כל מיני דברים, העם רצה להקריב קורבנות להקדוש ברוך הוא את הקרבנות של עמלק. הוא חמל על הבהמות. הוא חמל עליהם אז הוא שוחט אותם למקדש? חמל עליהם אז שייית להם לרעות בעשב. מה זה נקרא הוא חמל עליהם? העם אמר סתם להשמיד להרוג ולאבד יש דרך יותר טובה, להעביר את הרע הזה ולהקריב אותו קרב להשם **מכלים את עמלק, עכשיו לוקחים את כל הבהמות שלהם והופכים אותם לקרבן להשם**.

אבל הלא טוב שמוע מזבח טוב. וכבר אלפי שנים שאנחנו בלי כיסא שלם ושם שלם, אנחנו כבר אלפי שנים בגלל שהעם לא ידע את הטוב שמוע מזבח טוב. **תדעו לכם אי אפשר להתחבר עם הקדוש ברוך הוא בשום דרך אחרת חוץ מהדרך שהוא לימד אותה**. והוא אמר לנו אם בחוקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה ואת מצוותי תשמרו. אורייתא וקודשא בריך הוא וישראל חד הוא. **כל מי שמחפש לחבר אותו בדברים אחרים — הבל. זה הבל, זה לא מחבר, זה דמיון, זה שכרות לנשמה**.

אני רוצה להגיד משך חכמה. כולם יודעים שהמשך חכמה ניבא את השואה והוא אמר עוד יבוא ויגידו לנו ברלין, זירקו אותנו, יהרגו, וכי'. אבל הוא לא מתחיל במילים האלה ולא גומר במילים האלה. המשך חכמה אומר לעם ישראל קרה אסון. **אנחנו יכולים לעקוב ולראות שמשך זמן שהעם נמצא טוב בארץ זה קרוב למאה או קרוב למאתיים. ואחר כך יש חורבן שמעביר למקום אחר**. למה זה ככה?

אז המשך חכמה אומר הטבע של הבן אדם זה לחדש, להגיד חידושים. זה ההנאה של הבן אדם וזה הטבע של הבן אדם. והקדוש ברוך הוא נתן את זה בתורה. הוא נתן רוח הקודש, הוא נתן נבואה, הוא נתן סנהדרין גדולה שיכולה לחדש. היה תנאים ואמוראים, סוף משנה, סוף סברא, סוף גמרא, רבינא ורב אשי סוף סברא. ומפני חטאינו גלינו מארצנו ואין לנו את הכוח הזה של התורה היום. ולכן הוא אומר **אנחנו לא יכולים לחדש אלא ללמוד את התורה כמו שהיא כתובה**.

והעם נמצא שמונים שנה, מאה שנה, לפעמים עד קרוב למאתיים שנה, ואז זה מתחיל לשעמם לו. הוא מחפש דברים חדשים, בהתחלה בלימוד, אחר כך עד שהעם מתקלקל בגלל שהוא מחפש חידושים. ואי אפשר היום חידושים כי אין לנו סנהדרין גדולה ואין נביאים. צריך להתפלל שיבנה בית המקדש ותן חלקנו בתורתך, אי אפשר היום. **ואז חייבים להציל את עם ישראל מכל החידושים שנכנסים להם בראש, ובא רוח סועה וסער ומפזרת אותם**.

הם מגיעים לארץ אחרת ומתחילים ללמוד את התורה מחדש, את התורה הישנה לומדים מחדש והכול חידושים והכול דברים, והתורה מאוד רבה בישראל, מאוד מאוד. ואז ככה נמשך מאה או מאתיים שנים, ואז זה מפסיק להיות מעניין ומחפשים חדשות ואז העולם נחרב. **ואז יבוא עוד מעט פה, יבוא החורבן והעם ייעלם מפה ויתפזרו, ואז יגיעו למקום חדש ויהיה שם תלמידי חכמים ודור חדש והתורה תפרח מאוד מאוד מאוד**.

אנחנו מקווים, אנחנו עכשיו קרוב למאה שנה, בעזרת השם הוא לא המשיך הלאה את הנבואה כי כנראה עכשיו זה כבר ייגמר יבוא משיח. אבל תדעו, אנחנו למדנו בפוניבז' לפני חמישים וחמש שנים משהו כזה. הדור שלפנינו הגיעו והתורה כמעט השתכחה ונעלמה. וכל קושיה, כל תירוץ היה כזה חדש, **כל דבר שרבי שמואל אמר האיר את העולם, כל דבר שאנחנו אמרנו האיר את העולם**. לא היה אז לא ספרי שיעורים ולא מראי מקומות ולא הדברים האלה. לא היה לנו את הניסיונות שלכם. היינו דור שכל הזמן היה לנו חדש. היה לנו קל.

אבל אתכם הקדוש ברוך הוא בחר בכך שאתם תהיו בדור בלי להרגיש את זה, כמו שרבי אלחנן מביא מרבי חיים, שרבי חיים אמר אונזער ארבעט איז ניט צו מחדש זיין - **העבודה שלנו זה לא לחדש**. דאס האבן נאר די ראשונים געקענט - רק הראשונים יכלו. העבודה שלנו זה רק להבין את הכתוב וללמוד את הכתוב. **כל מי שמרגיש שהוא לא רוצה ללכת בעקבי הצאן על משכנות הרועים, שידע הוא מקצר לנו את השמונים שנה, הוא מסכן את היישוב, הוא מסכן את התורה, הוא מסכן את העולם**.

סבא שלי (הסטיפלער — היום היארצייט שלון זכרנו לברכה אמר ווען א בעל עגלה גייט ארויס אין וועג - כשבשל עגלה יוצא לדרך, אז הוא משמן את הגלגלים והגלגלים רצים, הוא בודק כל דבר ודבר. אבל אחרי שהוא הלך דרך ארוכה והוא חוזר מהדרך הארוכה והעגלה מתחילה להתפרק, הוא שומר עליה שלא תתפרק. אלטע טשעפט מען ניט - ארון ישן לא נוגעים בו).

אף אחד שלא יגע בארון הישן שלנו כשאנחנו בחזרה, הקדוש ברוך הוא חמל עלינו וגזר כזה הרבה תורה בעולם בלי כל החיפושים האלה. הקדוש ברוך הוא הביא לנו את התורה בריבוי שלא היה כמוהו בלי כל החיפושים האלה. לא נקלקל את המתנה שהקדוש ברוך הוא הביא לנו, לא נחריב את עקבי הצאן, לא נחריב את משכנות הרועים.

תדעו לכם להתחבר לקדוש ברוך לא בדמיון זה עם עמלה של תורה. להתחבר לקדוש ברוך הוא, בעבודה זה עם התפילה. אנחנו לא מחוברים לתפילה, לא מרגישים מחוברים, כמו שהוא אמר אנחנו לא מתפללים. איך אפשר איך מחפשים חיבור לשבת? לא מספיק אתה קידשת את יום השביעי לשמך לא מחבר? תכלית מעשה שמים וארץ, לא מחבר? ושמו בני ישראל את השבת לא מחבר? יום מנוחה וקדושה אברהם יגל לא מחבר? למה זה לא מחבר? כי מחפשים דמיונות, לא מחפשים את האמת.

תלכו את האמת, **מי שחסר לו חיבור לקדוש ברוך הוא תלמדו שיתברר ויתאמת אצל אדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים כל מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עושה כל ימי חייו.** והנה חכמיו ז"ל הורונו שהאדם לא נברא אלא להתעל על השם ולהנות מזיו שכינתו כי רק זהו הטוב, וכל מה שיחשוב אדם לטוב זולת זה אינו אלא הבל ושוא נתעה. זה לא מחבר? חסר בחיבור? חסר בד חדש? המסילת ישרים אומר לרוב חידושים. **אל תחפשו חדשות, התורה זה החדשות. כשאתם לומדים מימרא העולם נברא בשביל התורה שלך, בשביל התורה שלך הקדוש ברוך הוא ברא ששת אלפים שנה עולם בשבילך. הוא ברא את משה ואהרן ורבי עקיבא אייגר ורמב"ם בשבילך הוא ברא את זה. זה החדשות, זה הטוב. תמשיכו בזה, אל תחפשו דברים אחרים.**

לסיום, הסבא של הראש ישיבה (הגר"י רוזן) היה המשגיח רבי חצקיל. אומרים בשם המשגיח: כולם יודעים יש רפיון בשישי שבת. מי ייתן על זה את הדין? אז הוא אמר היה מתמידים גדולים שלמדו מאוד הרבה את התורה והם למדו שבוע שלם את התורה, הרגישו שהם חייבים לחזור עליה ולשון אותה. ולשלוט בהכול, והם לא היו מסוגלים לישון, והם למדו כל הלילה של ליל שישי.

ומה קרה למחרת? בבית המדרש היה חסר את הכמה מצוינים, אז נשבר הסדר שישי שבת. הם יבואו לגן עדן, הם בטוחים שעל הליל שישי שלהם שכל החיים הם מקבלים כזה שכר, ומה הם יראו? **הם יראו ביטול תורה של אלפים ורבבות שישי שבת. אף פעם לא עשינו את זה, אתם עשיתם את זה. ככה זה לנוע בסדרי הישיבה!**

על פי רוב זה הולך, שמי שהיה מקבל ממשיך להשפיע

הרב הלל מן: הראש ישיבה נתן לנו לקח שלא שייך יותר מזה, אני חושב שזה החיבור הכי אמיתי שאפשר. אבל אני אקח את זה למקום הקיצוני ההפוך, נבקש מהגאון רבי איתמר, אם בחורים כל כך כל כך מחוברים לתורה בכל עמקותיה, האם באמת יש צורך גם בשנים בוגרות יותר עדיין לשמוע מפי רבנים, לשמוע גם עומק התורה? היום בחורים מרגישים את עצמם בגיל צעיר שהם כבר למדנים גדולים והם פחות אולי צריכים את זה.

שמעתי לא מזמן שמרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א סיפר שהוא היה אצל מרן החזון איש, שאל אותו איזה שאלה, אז אמר שהרבי שלו בישיבה אמר ככה וככה. אז החזון איש אמר לו: הסתכלת בפנים לראות שזה באמת ככה? אז הוא אמר: אני שמעתי מהרבי. אז הוא אמר לו: **לא, כל דבר גם שאתה שומע מהרבי תפתח ותראה שהדבר הוא ככה מדויק מדויק כפי שאתה מבין, את האותיות מחכימות לבד.**

סיפר הרב זילברשטיין שבעבור תקופה לא ארוכה הוא הגיע למרן החזון איש, שאל אותו איזה שאלה בלימוד, אז הוא אמר לו: כן, יש תשובה זו וזו וברשב"א רואים שכתוב ככה וככה. אז הוא אמר לו: אפשר לפתוח לראות את הרשב"א בפנים? אומר שהחזון איש מאוד מאוד התלהב ואמר לו: כן, ככה צריך ללמוד. אני רוצה לשאול את הראש ישיבה, האם גם פה שיושבים פה כאלה שכבר נכנסים לעולם הקיבוץ, יש להם באמת עדיין צורך לשמוע מרבנים, לקבל מרבניהם, או שכמו שהראש ישיבה הגאון רבי חיים פרץ אמר עכשיו, הם כל כך מחוברים כבר לעומק הסוגיות, יכולים להרשות לעצמם לבד כבר להגיע לעומקה של תורה ולעומקה של סוגיה בגמס.

הגר"ח ברמן אומר להגר"א גרבוז: השווער שלכם (רשכבה"ג מרן הגר"י אדלשטיין זצוק"ל) היה אומר לי כל פעם: אל תאמין, תסתכל בפנים. האחרונים מביאים משהו: אל תאמין, אל תאמין.

הגר"א גרבוז: ודאי, **הדרך לגדול בתורה זה מי שיש לו אוזן שומע ולב שומע. המציאות אומרת שכל מרביצי התורה שיש בדור הזה, בדור הקודם, כולם היו יושבים ושומעים שיעורים בקביעות.** השווער תמיד היה רגיל לספר מעשה, שכשהוא אמר שיעור היו שני בחורים. היה בחור יושב והקשיב וכתב וחזר. והיה בחור שני שהוא אמר שהוא כעת כבר מכין שיעורים. הוא היה בחור צעיר, מוכשר באמת, בעל כישרון גדול, והיה אומר שמכין שיעורים.

מה קרה בסוף? מי שמכין שיעורים עד היום הוא מכין שיעורים, אף אחד לא לקח אותו. הוא נשאר, הוא נשאר מכין שיעורים, כי הוא כל הזמן היה אומר דברים עצמאיים ואז הוא נשאר עד היום הוא מכין שיעורים. **היה אחד שכן היה חוזר, אז הוא נהיה מרביץ תורה בכמה אופנים,** אמר, ככה ככה כל מי שיש לו, צריך מסורת.

היה מעשה, רבי ברוך בער פתח את ישיבת כנסת בית יצחק, אז רבי יוסף דינקלס היה בעל כישרון גדול מאוד, רבי ברוך בער היה מוסר את השיעורים. אז פעם רבי ברוך בער אמר יסוד של רבי חיים, ואחרי זה הוא פלפל בזה וזה. רבי יוסף דינקלס אומר: מי אומר שזה ככה? אולי זה אחרת?

אחרי זה רבי ברוך בער אומר לו: **בוא. דארף פאשטיין, דער רבי איז געווען נענטער צו הר סיני פון די - רבי חיים יותר קרוב להר סיני ממך.** אל תחשוב

שרב חיים ישב והמציא המצאות. רב חיים בספר כותב: "והנראה מוכרח ומבואר בזה". רב חיים לא ישב, צו אויסגעטראכט זאכן, המציא דברים והיה מכניס את זה בגמרא. בדיוק הפוך היה הכל. רבי חיים למד, ככה בספר זה כסדר. הוא היה מוכרח, אמר: "ככה מוכרח ללמוד פה, ככה צריך ללמוד פה".

אז מי שזכה שיש לו שימוש חכמים, דיבוק חברים כמוכן. **מי שלא שומע מרבתינו, גם קשה לו לשמוע את החברותא.** אבל ברוך השם, יש בני עליה גדולים שתמיד יודעים שדבר ראשון לשמוע, לשמוע טוב. זה לא סתירה לגדלות שלהם, אדרבה. **הגדלות של בן אדם שהוא שומע, ואז הוא עוד פעם חוזר והוא מוסיף. כל התלמידי חכמים הגדולים היו יושבים ושומעים את הרב'ס שלהם.**

כעת זה שאלה שאתם שואלים באמת, הפוניבז'ר רב אמר ככה, שהוא רצה שיהיה חמש שנים שיעורים. השווער שלי אומר שבעצם היה ראוי מחזור שלם לשמוע שיעורים. היה ראוי ככה. אני לא יודע, כל ישיבה צריכה כבר לראות בסדרים שלה, היו בחורים שנכנסים מחזור שלם של שיעורים. וברוך השם, זה רק מוסיף בלימוד. אבל כל דבר, כל מקום זה לפי עניינו. אברכים ישוב בבריסק, השווער תמיד היה אומר **שהרב שך היה כבר גיל מבוגר והיה יושב כתלמיד לפני רבו, לפני הבריסקער רב, לפני רבי איסר זלמן. היה יושב, היה שומע, מקבל.**

אצל הבריסקער רב ישוב תלמידי חכמים גדולים. אחרי זה אצל רבי יושע בער היה מחזור שלם היו שומעים, מחזור שלם שומעים בבריסק. ככה זה היה נקרא, מחזור שלם צריכים לשמוע. ואף אחד זה לא מנע ממנו את הגדלות בתורה. **מי שמקבל, הוא לא מפיסד אף פעם.** כעת, סדר מה שאתם אומרים, אם כן בקיבוץ שומעים שיעורים או לא שומעים, זה כבר תלוי כל ישיבה לפי ההנהגות שלה ולפי הסדרים שלה, זה צריך להיות.

השווער היה אומר ש אברכים היו באים לשמוע שיעורים. תקופה כמה שנים. והם אמרו: "כשהייתי בשיעור א', ב', ג', לא היה לי את השכל, לא הבנתי. כעת שאני כבר אברך, אני כבר מבין". והיו אברכים מלא שבאים לשמוע. הם ברוך השם כולם צמחו למרביצי תורה גדולים. אז מה הפשט? הפירוש, **מי שיש לו אוזן שומעת ולב שומע והוא מקבל מרבתינו, אז זה כמעט דבר מובטח שהוא ימשיך, על פי רוב זה הולך, שמי שהיה מקבל ממשיך להשפיע.** ככה זה.

כי הפירוש, יש לו באמת הבנה אמיתית והוא יודע מה להגיד והוא יודע זה. צד שני, יש כאלו שבאים להגיד הכל איפכא מסתברא, להגיד כל דבר. זה טוב לפעמים להגיד, להתווכח, אבל ודאי העניין הגדול זה להיות מקבל ולהתווכח. זה מאד טוב, צריך לדעת את המידה והמשורה. אבל ודאי שבעזרת השם בני עליה שרוצים לגדול, מקבלים, יש מקבלים חבורות או שיעורים כלליים, יש הרבה אופנים לקבל. **אבל מי שמקבל, אז ודאי שברור שיעלה ויגדל ויפרח בעזרת השם.**

מי שמחובר חיבור אמיתי לתורה. אין לו בעיות של בין אדם לחברו

הרב הלל מן: נבקש ממורנו הגאון רבי יגאל, נכנסים ממש כבר לישירות האחרונה, אבל יש כמה דברים שאנחנו אסור לנו להחמיץ. אחד הדברים שהמון בחורים העלו אותם, אני בטוח שאם בכל אופן העלו את זה, גם אלה שיושבים כאן, כנראה שבדקי דקויות זה נוגע בכל אחד ואחד, כל אחד לפום דרגא דלילה. טוענים היום שעולם הישיבות באמת מגדלים ומחנכים לתורה בכל הרבדים והעומקים שאפשר, למעלה מן המשוער. לא רואים שבישיבות עובדים מספיק על הנושא הזה של בין אדם לחברו, של היחס בחברה.

אלא מה? הסדר מוסר, המשגיחים בשיחות אמורים לעשות את זה. בדרך כלל זה לא הסדרים הכי חזקים בישיבה. האם יש איזה משהו שהראש ישיבה היה אומר כן אפשר לחזק את הנושא של בין אדם לחברו? וזה ממילא יביא גם את כל ההשפעה, יהיה פחות קנאה, יהיה פחות תחרות, יהיה פחות אפשרויות לסבול מהחבר, אז גם אפשר להנות יותר ולהנות אותו. מה הראש ישיבה יכול להוסיף בזה?

הגר"י רוזן: א. אני אפתח, הזכירו פה את העניין של מוסר. זה שייך לכל מה שדיברו פה מקודם. העולם אומר נוסח, מוסר פשט את הרגל, או כל מיני נוסחאות וכיוצא בהם. יש אבל סיבה מאוד מאוד ברורה שקשורה לכל מה שדובר פה, כל מה שדובר פה. דובר פה הרי בעצם החוט השני של כל מה שדובר פה, שמחפשים לחדש לחדש. אדם רוצה תמיד לחדש, הוא הוא רוצה להתחדש, לא רוצה לחיות עם מה שאתמול.

מוסר זה היפך מזה. מוסר זה לא להתחדש. יש מקומות שאומרים שיחות, זה נקרא שיחות של מוסר שאומרים חידושים, זה לא שמועים. זה דרשות, אני יודע איך לקרוא לזה. **מוסר הוא כל כולו להיות עם הישן, עם הבסיס, עם אותם יסודות, עם אותו רבינו יונה, ואותו מסילת ישרים, ואותו רבנו בחיי.** זה לדעתי זוהי הסיבה העיקרית מה שמוסר היום לא מדבר אל הבחורים. רוצים להתחדש.

אבל בנושא שבין אדם לחברו, מהקניינים של תורה זה הדיבוק חברים. יש בעיה שבין אדם לחברו אין דיבוק חברים. חלק נכבד מהבעיה היא כי אנשים מחפשים, שוב אנחנו חוזרים לאותו נושא, הכל מסתובב סביב אותו נושא, מחפשים חוויות, ריגושים וכל מיני דברים אחרים. אז ממילא הקשר החברתי נוצר לאו דווקא סביב לתורה. **באופן נורמלי כל הקשר החברתי היה אמור להיות בתורה.**

הרי ניקח בצורה קיצונית, פוגשים אדם שהוא מתעניין, פוליטיקה מעניינת אותו. יש דבר כביכול דבר פלא, כל החברים שלו מתעניינים בפוליטיקה. אבל זה לא דבר פלא, זה מה שמעניין אותו אז הוא מחפש את הנושא הזה. כל אדם הקשר החברתי שלו, האדם הוא יצור מדיני, תקשורתי, הוא חייב קשר עם הסובב אותו, אבל הקשר הוא תמיד עם הדברים שנשמת אפו, שהם הדברים החשובים לו. אם היינו באמת ובתמים רואים וחיים שהדבר העיקרי של האדם הוא הלימוד והתורה.

הסיפוק, לא רק החיוב, הסיפוק בתורה. כשאתם תראו תלמידי חכמים נפגשים ומדברים, שלום עליכם, עליכם השלום, ומיד מדברים בלימוד. זה זה הקשר החברתי שלהם, מדברים בלימוד, הקושיא, התירוף, הראיה, הפירא. אבל זה החלק החברתי. קשה אבל זה לא קיים, אז הולכים לדברים אחרים.

ובדברים אחרים, אז המוצלחות שם היא הרבה פעמים עומדת בסתירה למוצלחות בתורה. תופסים מקום אחרים ואז זה רוצה להיות בראש וזה רוצה להיות בראש, וזה טבעי שיהיה, כשה בתורה, זה פלאי פלאות. הרי אנחנו כולנו יודעים שחלק גדול מאוד מהבעיות, מהקשיים שבחורים, כבר הזכירו את זה פה, קנאת איש מרעהו.

אבל צריך לדעת, כתוב במדרש, חז"ל אומרים, אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו קנא, אמר ליצחק קנא, אמר ליעקב קנא, שאילולי אדם מקנא אין אדם נושא אישה, אין מוליד ילדים, אין בונה בית. הקנאה היא מביאה לו כל הדברים, מה זה קנאה? ההוא עושה, אז גם אני יכול, היא הנותנת, זוהי קנאה ברוכה, כשאני גם רוצה לעשות ואני אעשה ואני אשתדל ואני אצליח. הקנאה שהיא רקב עצמות קנאה, זה כשאתה בא ואומר אני אוריד אותו, אתה לא רוצה ללכת ולהתאמץ, אתה רוצה להיות את החיים שלך, וקשה לך לסבול למה השני ככה, אז אתה עושה כל טצדקי שבעולם להוריד אותו. זה קנאה שהיא רקב עצמות.

על כל פנים, הנושא של בין אדם לחברו, מי שבאמת מחובר לתורה, לא מה שקוראים מחובר, מחובר חיבור אמיתי לתורה. אין לו בעיות של בין אדם לחברו. ואם יש, אז זה ממש בשוליים, כמעט ואין. זה מציאות, כל אחד יכול לראות, יראה עם אלו שמסביבו, שאלו שבאמת הקשר החברתי שלהם, הסיפוק החברתי הוא תורה, יושבים בלילה ומדברים דברי תורה, ווארט כזה וכזה, גם אם לא בעומק העניין, יותר מאוחר יוצא הלילה, אין להם בעיות של בין אדם לחברו. בין אדם לחברו מתחיל מהתחרות לחדש מחוץ לתורה.

כשאדם רוצה, אז כל אחד רוצה להראות את הכוח שלו, להראות את הדבר המיוחד שיש לו שאין לאחרים, אז זה יודע לשיר וזה יודע זה, זה מביא לכל הבעיות שבין אדם לחברו. אין פטנט לפתור את הבעיה של בין אדם לחברו. קנאת איש מרעהו זה דבר שהקדוש ברוך הוא טבע אותו בטבע הבריאה. אבל כשאתה תחיה בצורה הנכונה שהקדוש ברוך הוא רוצה, תראה את המעלה של השני. כשהחיבור שלך הוא בתורה, אז אתה תראה את המעלה של השני כדבר מוערך. כשהוא יודע יותר טוב לעשות כזה או זה, זה לא דבר שמעריכים אותו, אז למה שתעריך אותו? אתה לא תעריך אותו, אתה לא תעריך אותו, אז זה יוצר את כל הקשיים.

אבל אם ההצלחה, כל מה שאנחנו נסתכל אחד על השני, נסתכל בעיניים של תורה, כמה הוא מוצלח בתורה, זה דבר שהוא בר הערכה. ואם הוא באמת יותר מוצלח, אתה תעריך אותו. כשתעריך אותו, לא אמור להיות לכם בעיות. מקסימום אתה תנסה להתחרות להגיע גם כן לזה, אבל על כל פנים לא יגיע לידי דברים חמורים מאוד בבין אדם לחברו, שמגיעים לפעמים. זה מגיע מתוך שיש לנו מערכת מושגים מסולפת, לא אמיתית.

אלו שחיים באמת, יכולים לראות את זה. כשיש קבוצה של אברכים רציניים מאוד, רציניים שבאמת מונחים בלימוד, אין להם בעיות שבין אדם לחברו. כמעט ואין. ומדוע? פשוט, כי ברגע שהחיבור הוא תורה, זה מאגד את כולם, כולם מעריכים את זה וכולם רוצים ושואפים להגיע לאותו דבר, אז כמעט כמעט נעלמות הבעיות האלו לגמרי.

כל הבעיות שבין אדם לחברו, תשימו לב, אם תבדקו תראו, זה כאשר מתעסקים בדברים האחרים. כשהדברים האחרים תופסים מקום, מקום נרחב, אז אנחנו מגיעים לבעיות של בין אדם לחברו. ואת העבודה של מוסר, לצערנו כמעט ואין לנו היום, אני לא יודע איך שאפשר לפתור את זה. יבוא במהרה משיח צדקו וילמד אותנו איך, איך פותרים את הבעיה הזאת של לימוד המוסר. הוא ילמד אותנו שצריך ללכת צו די אלטע, לדברים הישנים, לא לחדשים, להיפך, לברוח מהחדשים, ואז נחפש את היסודות שלנו ואז שנגיע למה שהגאון רבי חיים פרץ ציטט מקודם, את ההתחלה של המסילת ישרים, וכסדר כסדר כל המדרגות, בסיעתא דשמיא, אז יפתרו כל הבעיות שבין אדם לחברו.

תורה לא קשורה לכישרון בכי הוא זה

נבקש עוד שאלה שאולי היא פרטנית, לא חושב שיש פה משהו בשולחן הכבוד של רבותינו שיכול לענות על זה, אבל אולי בכל זאת נבקש מהגאון רבי בונים יש הרבה בחורים שאומרים, הם לומדים, הם מחוברים כמו שהגאון רבי חיים פרץ אמר, הם נדבקים לרבותיהם כמו שהגאון רבי איתמר אמר, והם משתדלים גם שהבין אדם לחברו המוסר יראה כמו שהראש ישיבה הגאון רבי יגאל אמר.

אבל הסיפוק נעדר מהם, נעדר בעין ולא בה', והסיבה לזה הם תולים את זה בחשבונות שמיים שמשום מה הם לא נחתו בכישרונות כל כך מיוחדים. עוברת תקופה, הם שוכחים את מה שהם לומדים, עוברת עוד תקופה, הם מנסים עוד פעם ללמוד ויוצא להם שוב מעורפל, אז מתייאשים להתחיל שוב וכו'. ואז אני שואל, האם הדור שלנו של לומדי תורה המחוברים האמיתיים נועד רק לבעלי כישרונות גדולים שמסוגלים לעשות את זה בקלות? אני יודע שזה מאוד קשה לבקש מכאלה שניחנו בכישרונות כל כך גדולים לענות על זה, אבל נבקש מהרה"י אלולא מה היה עונה לנו.

הגרי"ב שרייבר: זה לא שאלה רק על הדור שלנו, זה שאלה שאפשר לשאול ממנו תורה ודע היום הזה. האם רק הבעלי כישרונות מצליחים והאחרים לא? או שזה לא תלוי בזה? כמובן שמי שחושב שהבעלי כישרונות הם אלו שמצליחים ומי שלא לא, אז הוא, בוא נגיד בעדינות, הוא פשוט לא יודע מה הוא מדבר. המציאות היא בכל הדורות, ככה היה תמיד וככה בזמננו. מי שעובד מצליח, מי שלא עובד לא מצליח. תורה לא קשורה לכישרון בכי הוא זה. לא לא יודעים ללמוד בגלל שמוכשרים, ולא לא יודעים כי לא מוכשרים. אז נכון, באים תמיד בטענה שלומדים ושוכחים ולא זוכרים וכו'.

הראשון שסבל מהבעיה הזאת, שהוא למד והוא שכח מה שהוא למד, קראו לו משה רבנו. שכל ארבעים יום היה לומד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה. אומר הירושלמי בהוריות, שלמה היה לומד תורה ומשכחה? בגלל כדי להחזיר את הטיפשים, זה לשון הירושלמי. טיפשים הכוונה היא מי שאין לו זיכרון טוב. אחד שאין לו זיכרון טוב גיד נטוב, אני בין כך לא יודע מה שאני לומד, בשביל מה לשבת בבית המדרש? אבל משה רבנו גם שכת, ואף על פי כן ניתנה לו במתנה.

נ, ומה הצושטעלי? משה רבנו ניתנה לו במתנה כי הוא היה משה רבנו, אבל אני לא משה רבנו. גם משה רבנו ניתנה לו מתנה כי היה צריך בשביל כלל ישראל ללמד אותם את התורה, מה זה קשור אלי? לא, כתוב פה שזה לא קשור. תורה הקדוש ברוך הוא נותן, לא לוקחים לבד. הקדוש ברוך הוא נותן, הוא נותן במתנה. למי? למי שמבקש. ירבה בישיבה, כמו שרבי איתמר ציטט מקודם את הגמרא, ירבה בישיבה ויבקש רחמים ממי שהחכמה שלו. וזהו, ככה זה הולך.

זה מעולם לא היה תלוי בכישרון וזה לא תלוי בכישרון. זה תלוי במי שרוצה ומי שלא רוצה. ובזה הכל. המציאות היא, מה שאנחנו למדנו בישיבה, עברו כמה שנים... ובשיעור שלנו, שיעור ג', היינו מאה עשרים בחורים. היו הרבה שבאו לשיעור ג' אצל רבי שמואל, והיו ביניהם הרבה בעלי כישרונות גדולים, בלי לנקוב בשמות. והיו כאלה שלא, נורמלי. מרווח של חמישים שישים שנה זה מספיק זמן בשביל לראות מה יצא. והמציאות היא שיצאו הרבה תלמידי חכמים מהוועד הזה, ורובם לא היו מיוחדים, היו כאלה שכן, אבל רובם לא היו מיוחדים בכישרון. והיו הרבה כאלה שהיו בעלי כישרונות משובחים, גורנישט, כלום. וזה פשוט שזה ככה.

ואני רוצה לספר סיפור, סיפורי את זה פעם. כשאבא שלי זכרנונו לברכה נפטר, ישבנו שבעה, אז בא יהודי אחד, ידיד שלו, כבר גם לא חי, בא לנחם, בא להתנחם ליתר דיוק... אז הוא אומר לי, נכון שאבא שלך היה בעל כישרון אדיר? אמרתי לו לא. הוא היה בעל כישרון, כן, אבל לא ..., הבן שלו הגדול עילוי. על כל פנים, אז הוא אומר לי, אז לא יכול להיות. למה? איך הוא ידע כל התורה כולה? הוא באמת ידע כל התורה כולה. אמרתי לו הוא למד! אז הוא אומר לי גם אני למדתי, ואני לא יודע.

טוב, אז הרגשתי צורך להעמיד דברים על דיוקם, אולי זה לא היה יפה מה שעשיתי, אבל אמרתי לו אני יכול לשאול אותך שאלה. מתי התחתנת? אז הוא אמר לי לפני, לא זוכר כמה הוא אמר לי שם, חמישים שישים שנה. מי היה מסדר הקידושין שלך? פלוני. מי היו העדים בחופה שלך? פלוני ופלוני. מי קיבל ברכה אחריתא? פלוני. מה למדת שבוע שעבר? גורנישט. הנה פה התשובה. אמרתי לו מה שחשוב לך, מה שעניין אותך, חתונה שזה היה המאורע הכי משמח שלך, אז זה נצרב לך בעצמות, שישים שנה אחר כך אתה זוכר. לימוד מעולם לא עניין אותך.

הגרי"ב רוזן ביקש להוסיף: רבי בונים הזכיר את אבא שלו, אז סיפור ששמעתי השבוע, אבל הוא אישר לי שזה נכון. לרבי בונים יש לו אח יותר מבוגר, רבי חזקיהו יוסף. היה, הוא היה בגיל שנים עשרה, ובשולחן שבת אבא זכר צדיק לברכה הזכיר איזה תוספות בזבחים, והוא ראה שאח שלו, לא יודע את התוספות. הוריד לו סטירה. מה זה, ילד בן שנים עשרה לא יודע תוספות בזבחים? תמשיכו...

הגרי"ב שרייבר: אז טוב, אז אם הראש ישיבה סיפר אני אספר עוד סיפור אחד שהראש ישיבה סיפר. שבליל הסדר, "אחד מי יודע", "שניים מי יודע", בסוף ההגדה, "שלושה מי יודע", אצלנו לא אמרו מה שכתוב בהגדה. זה היה שנה אחת הוא ככה החליט אבא שלי, אז "אחד מי יודע" איזה פרק מתחיל באחד, "שניים מי יודע" איזה פרק, ושני הבנים הגדולים היו צריכים לענות על השאלות. הם לא היו בני שלושים...

כשאנחנו ישבנו שבעה על אבא שלי, אז ר' אברהם יהושע בא לנחם, אז הוא אמר לי: "אתה זוכר מה היה בפרשת וישלח?" אמרתי לו: "מה?". אמר לי: "היית ילד קטן, בן חמש, בן שש, הייתם בשבת באחוזה, איפה שהיה בריסק פעם, ואבא שלך בחן אותך פרשת וישלח, בעל פה כמובן, ואת אחד מהאלופים של עשו לא זכרת את השם, אלוף יעוש, אלוף יעלם, וכו', אחד מהם". "נו?".

אמר לי: "אתה זוכר?" אמרתי לו: "לא". אמר לי: "ואני זוכר, אצל אבא שלך נהיה תשעה באב, שמה זה שאתה לא זוכר את ה...". וואס פשט?

הפשט הוא שזה קשור למסילת ישרים פרק א', לדעת מה חובתו בעולמו, זה הכל. זה לא קשור לכישרון ולא לשום דבר. מעולם לא היה דבר כזה שבעלי כישרונות הצליחו, מעולם לא, ומעולם לא היה מצב כזה שמי שלא בעל כישרון לא הצליח. בגמרא כתוב ככה, "יגיעת ומצאת תאמין, לא יגיעת ומצאת אל תאמין", זה דינא דגמרא. זה תלוי רק בזה. ואם שוכח, תחזור עוד פעם, שוכח, תחזור עוד פעם, עד שתדע.

ואני מסיים בעצה טובה אחת. בחורים באים כל הזמן להגיד שהם לא זוכרים ולא זוכרים. קח מסכת שלמדת אותה שנה שעברה, שחזרת עליה, ואתה בטוח שאתה לא זוכר. קח גמרא סגורה, תעשה לעצמך שאלות על המסכת, בלי תשובות, רק שאלות. תכתוב שאלות. מסכת של מאה דף תכתוב לעצמך חמישים שאלות. אם תצליח לעשות את זה, סימן שאתה יודע. כי אני לא יכול לעשות שאלות על דבר שאני לא מונח, אלא מה? זה לא מצלצל לך ברור כמו שהגאון ידע, סדר, לא נורא. אבל עכ"פ, המציאות היא שאם חוזרים ולומדים יודעים, ואם לא - לא.

היום היצר הרע נכנס לתוך הכיסים

הרב הלל מן: יש לנו הזדמנות אולי באמת קצת לשמוע מראש ישיבת פוניבז', הגאון רבי חיים פרץ. שמענו עצות מעשיות על דברים הכי מוהותיים בחיי האדם. יש איזה דבר אחד שאולי הוא הכי פשוט והכי קל, אבל כולם מתקשים איתו, קוראים לו יצר הרע. הוא מגיע בהרבה צורות ודמיונות, אז הראש ישיבה כבר האריך בטוב טעם ודעת שמי שהדמיונות כובשים אותו אז הוא גם לא כובש את היצר. אבל למעשה הבחורים תולים את זה בהמון המון יהבים שנפגשים בו בהרבה הרבה צמתיים. אני יודע שהראש ישיבה הרבה מדבר על הנושאים האלה, נושאים חינוכיים, איך באמת בחור יודע להכיר טוב שהיצר הרע יכול גם לגדל אותו ולא רק להפיל אותו.

הגר"ח פ' ברמן: אליהו הנביא הטיח דברים כלפי מעלה, שנאמר: "ואתה הסבות את לבבם אחורנית". אלמלא יצר הרע שהיית שם בהם, הם לא היו חוטאים. כי אתה יודע יצרם. מה התפקיד של היצר הרע בעולם? אם לא היה יצר הרע בעולם לא היינו מגיעים לפה בכלל. להקדוש ברוך הוא לא חסר גן עדן. המגיד אמר לבית יוסף שהקדוש ברוך הוא רוצה להביא לנו שלא יהיה נהמא דכיסופא, שזה יהיה שלנו כל העולמות. ובשביל זה צריך שאנחנו נתגבר. אם אנחנו לא מתגברים, אנחנו לא נתקדם כלל.

אז הדבר הראשון צריך לדעת, הקדוש ברוך הוא הביא יצר הרע, והיצר הרע הוא מלאך כזה שאלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אינו יכול לו. הוא לא יכול, אי אפשר להתגבר על היצר הרע, לפי דרך הטבע אי אפשר. אדם עושה מה שהוא יכול ואז הוא מתגבר. אנחנו צריכים לדעת את האמת. אבל הקדוש ברוך הוא כי הוא ידע יצרנו ומכיר את הדבר הזה, הוא הרי ברא את זה, אז הוא יעזור לנו בדבר הזה. אנחנו צריכים כשיש לנו יצר הרע לדעת שזה לא קורה לנו אז אסון. קורה לנו אז הדבר הכי טוב שיש, קורה לנו את הכלי לגדול. כשלאברהם אבינו היה עקדת יצחק, לא קרה לו אסון, קרה לו את הדבר לגדול, אז יש "עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה".

אבל באופן כללי על יצר הרע, מה שלימדו אותו. הדבר הראשון אני רוצה להגיד מה שזה נוגע היום, כי היום מצל היצר הרע נכנס לתוך הכיסים, ולא יצר הרע של בן אדם אחד, אלא כל משוגע בכל העולם, כל הדברים של כל העולם כולם, הכל יכול להיות בתוך כיס של בן אדם. ומה התשובה לזה? מרן רבי דוד זצוק"ל אמר אצלנו שיחה בישיבה, אז הוא אמר כתוב "ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין על הבל אחיו ויהרגהו". מה הוא אמר לו? לא כתוב מה שהוא אמר לו. רש"י אומר מדרשי אגדה יש בדבר.

אז הוא שאל ממילא נפשך, אם זה תורה שבעל פה, אז שלא יהיה כתוב גם "ויאמר", אם זה תורה שבכתב, שיחה כתוב מה הוא אמר. אז הוא אמר הקדוש ברוך הוא פעם ראשונה בבריאה הוא נתן הדרכה על היצר הרע. אז הוא אמר לו "לפתח חטאת רובץ", החטאת רובץ לפתח, "ואליך תשוקות ואתה תמשול בו". "לפתח חטאת רובץ" הוא אמר הפירוש, יש בית, יש דלת, והיצר הרע עומד מאחורי הדלת, שם הוא עומד. "ואליו תשוקות", הוא נורא רוצה להגיע אליך והוא לא יכול להגיע אליך. "ואתה תמשול בו", במה? הוא יותר חזק ממך, אבל הוא לא יודע לפתוח דלת. אם תפתח לו את הדלת, ביסט א פארפאלענער, אתה אבוד. תפתח לו את הדלת, אתה אבוד. תשאיר את הדלת סגורה, הוא לא יכול כלום לעשות לך.

השם אמר לקין, אתה כועס עכשיו על החבר שלך, הראש ישיבה דיבר ע"ז מקודם בין אדם לחברו, אתה כועס, תתאפק, אל תיכנס איתו לשיח. זה לא משנה אם השיח יהיה אם בית המקדש ייבנה בחלקי או בחלקך, או שזה יהיה בדברים אחרים, זה לא משנה בכלל. רעד ניט, ביסטו אין כעס, תבלום פיד בשעת מריבה. אתה סוגר את הפה, ניצחת. אתה לא סוגר את הפה, אתה אבוד.

בן אדם יש לו יצר הרע של כעס, אי אפשר לשלוט על הכעס. כשיש לבן אדם כעס הוא כמו משוגע. לך תגיד לו, הרי עשר פעמים כעסת ואחרי שלוש שעות זה בכלל לא עניין אותך. תנסה להזכיר לו את זה, הוא לא יזכור בכלל. זה כמו לדבר עם קיר, איזה עצה יש להתמודד עם הכעס? הרמב"ן אומר תתרגל לדבר לאט, לאט וברוגע. רק לדבר. תנסה לכעוס, מישהו הצליח פעם לכעוס כשהוא

מדבר לאט וברוגע? הרמב"ן אומר להתמודד עם היצר הרע, להפוך את זה למצווה מעשית. אל תהיה עסוק עם אחר כך, תהיה עסוק עם העכשיו. היצר הרע זה תורה של כל האדם, נספיק בזה. היצר הרע זה כל הבן אדם, זה כל העבודה של שבעים שנה. על כל יצר הרע יש את העצות שלו, יש את הדברים שלו.

ידוע, היארצייט של סבא שלי היום, מאד ידוע לכולם שהיה בשבת בצבא הרוסי, במשמרת בקור הרוסי עשרים מעלות, ואיזה קצין זרק את המעיל שלו על העץ. יש איסור דרבנן להוריד. פיקוח נפש, להיות בלילה הרוסי זה בטוח למות, פיקוח נפש. מה הוא יעשה? אבל הוא חשב, חמש דקות אני יכול, אז חמש דקות הוא חיכה. עוד חמש דקות, עוד חמש דקות. ככה עבר כל הלילה.

חובת הלבבות אומר, כל היצר הרע זה חתיכת דמיון. הוא אומר, בנה עליה מצודות גדולות, בא איש ובנה מלך גדול, בנה מצודים ואיש מסכן מילט את העיר בחכמתו. אז החובות הלבבות שואל, איך איש מסכן יכול להציל ממלך שבנה מצור גדול ומצודים? והחובות הלבבות אומר, זה לא היה מצור ומצודים, זה היה דמי. והיה דמיון. כל הכוח של היצר הרע זה בדמיון. עכשיו והרגע, ואם לא, אתה מפסיד. הדמיון זה הכוח היחידי של היצר הרע. אין לו שום אחיזה במציאות, רק בדמיון.

בחור יכול הכל להספיק, רק שינצל את הזמן

הרב הלל מן: אם כבר הראש ישיבה הזכיר את הנושא של השבת עם הסבא שהיום היארצייט, הייתי מבקש מהגאון רבי איתמר, אין לנו עסק בנסתרות, מי גרם לסדר החלש שיש אולי בעולם התורה בשב"ק, אבל בכל אופן זה ברור שזה לא אחד הימים הכי חזקים.

רבי חיים שמואלביץ היה אומר על רבי עקיבא, שנים עשרה ועוד שנים עשרה זה לא עשרים וארבע. בחורים היום רגילים חמישה ימים בשיא הריתחא דאורייתא מבוקר ועד לילה, ושישי שבת לפעמים זה כזה בין רווח בין עזר לעזר, וזה אוטומטית מקשה שוב את ההתחלה והרציפות של כאן והתם. איך מנצלים את השישי שבת לגדול, להתעלות דרכו גם בעולם הישיבות שלנו, שאין שיעורים, אין סדרים מסודרים, איך מנצלים את זה לעלייה?

הגר"א גרבוז: ברוך השם. דבר ראשון, יש הרבה ישיבות שיש גם שיעורים ביום שישי, לא שיעורים כסדר, אבל יש שיעורים בפרקים נפרדים. אבל כך, כל בן אדם שרוצה לגדול, כמו שאמרנו, זה תלוי כמה שמים עצמו על התורה, כמה שקיעות שיש בתורה. כמו שכבר הגאון רבי בונים האריך, בטוב טעם, מה שגודלים זה לא על ידי כישרונות, אלא רק על ידי שקיעות בתורה.

רק אני רוצה להוסיף, יש בהקדמה של אולם המשפט, רבי זונדל איישישוקער, כתוב שמה מהרבניתי אני חושב, היא אמרה, יש משנה באבות, כל המבטל את התורה מעושר, סופו לבטלו מעוני. כל המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימו מעושר. אז היא שאלה, זה מה שמבטיחים לבן אדם? דאס די גליק שיהיה לו, להיות גביר? רחמנות אויפזעם, נסיון העושר, זה הרי ניסיון כל כך קשה, להחזיק את כל כלל ישראל, בקיצור, אנשים עשירים הם לא יכולים להוציא עד שהם... ברוך השם אכשר דרא.

אבל בקיצור אמר, ככה מובא שם, לא מתכוונים עושר בכסף ולא מתכוונים עוני בכסף. מתכוונים עוני בדעת ועושר בדעת. כל המקיים את התורה מעוני, אחד שיושב ולומד בהתמדה, סופו לקיימו בעושר, הראש יפתח. ככה זה, זה מציאות. וככה זה דברים שיודעים.

בחורים לפעמים גם כשיש קשיים, מי שלומד, הראש נפתח בכל מיני אופנים. ולהיפך, כל המבטל את התורה מעושר, סופו לבטלו מעוני. אני חושב, אני מכיר, מסתמא כל הרבנים, היו בעלי כישרונות גדולים שלמדו בישיבה והיו מדברים מצוין בלימוד, ולפעמים נפגשים איתם אחרי שהם יצאו לביזנעס, וחושבים שהם יודעים ללמוד. הם מדברים לא לעניין. למה? למה הם מדברים לא לעניין? בעלי כישרונות. כי ברוג שכן אדם לא לומד, אז הראש שלו נהיה, סופו לבטלו מעוני. מקבלים עוני הדעת. הם חושבים שהם בעלי כישרונות, זה נכון, בביזנעס הם לפעמים מוכשרים.

הפשט, עיקר גדלות של תורה זה על ידי שכן אדם שקוע כולו בתורה. כמובן, להיות שקיעות בתורה לא שייך שעושים חמישה ימים ויומיים. מה שנהיה היום, נוסעים, לשם ולשם, זה לא. כמו המשל הידוע, קומקום שעומד ונהיה קר. אי אפשר ככה לגדול בתורה, לגדול בתורה זה רק מי שקוע כולו עוד יום ועוד יום ועוד יום.

כמובן, מי שלא מרגיש טוב, הוא צריך לנסוע הביתה לנוח, אין בזה ספק, אבל להיות שקוע בתורה אז זה רק מי שהולך וגודל ולא מפסיק. כעת, הימים של שישי שבת זה ימים שאפשר להספיק בהם באופן נפלא מאוד. אפשר ללמוד עוד פרקים ואפשר לחזור על מה שלמדו, תמיד רשכבה"ג מרן הגרא"מ שך זצוק"ל היה מעורר, וכמה בחורים אני מכיר שיש להם קביעות ללמוד קצות, שעה, שעתיים, שלוש. בחורים יודעים, לומדים בבא בתרא, הם יודעים את כל הקצות, בחזקת קרקעות, חזקת מטלטלין, מתנת שכיב מרע, הלכות נחלות, את כל הקצות. למה? כי מנצלים את הזמן. מנצלים את הזמן אז יודעים.

כשאני הייתי בחור צעיר, היה חבורה של בחורים שהיו נוסעים לרבי מיכל פיינשטיין ללמוד חידושי רבנו חיים הלוי ביום שישי. רבי מיכל למד איתם כמעט את כל הספר אני חושב, או רוב הספר. הם היו לומדים חידושי רבנו חיים הלוי. ידעו את היסודות. ניצלו את הזמן ללמוד. כשלומדים טוב רבי חיים

זה נפלא. לפעמים שומעים היום פה שטיקל של רבי חיים, פה שורה, פה שורה. לומדים את כל הבניין איך שרב חיים בנה, חוץ מכל היסודות שיש בכל שטיקל ושטיקל. אבל כל הבניין של איך לבנות שטיקל תורה, איך להעמיד מחלוקת רמב"ם ורמב"ד, זה נפלא מאוד.

בחור יכול הכל להספיק, רק שינצל את הזמן. ינצל את הזמן, אפשר לדעת שמעתתא, אפשר לדעת קצות, אפשר לדעת מנחת חינוך, ואפשר לדעת את המסכתא, אפשר לדעת גם ש"ס, אפשר הכל לדעת. מי שמנצל את הזמן אז יש לו עושר גדול. יש כזה עושר בתורה, כזה עושר לדעת. אז בוודאי מי שמנצל את הזמן יכול להספיק לחזור. הרב שך היה אומר שלפעמים היו בחורים שהיו חוזרים בליל שבת עשרים דפי גמרא, עשרים וחמישה דפי גמרא, והיו הולכים לישון, לא משמר, (אני לא מדבר משמר זה יחידים, אחרי זה...), מדברים על גדולי ישראל שהיו הולכים לישון בזמן וקמים בזמן.

כשהייתי ילד, היו מספרים על הרב פרנק, שכל ליל שבת היה מתחיל עוד פעם יציאת השבת. פעם אחת הוא הגיע עד דף פ', פעם אחת הגיע עד דף ק', ופעם אחת ככה, גם הרבני רזובסקי היתה מספרת את זה. היה אומר עוד פעם יציאת השבת, מתחילים עם כזה געשמאק ללמוד, לחזור. יש בחורים שכל ליל שבת יכולים לחזור עשרה דפי גמרא, חמישה עשר דפי גמרא, יש קביעות על קצות. אז איזה עושר גדול שאפשר לזכות. כמובן, כל הבחורים, ככה אמרו לי, אני לא.

אמרו שהבחורים שיושבים ולומדים ככה, הם קמים ראשונים לשחרית. מי שיושב ולומד עד מאוחר בלילה, עד, בסדר, אבל לישון כמו בן אדם נורמלי, הם קמים ראשונים לשחרית. הפשט, מנצלים את הזמן, אז יש דבקות לשבת, יש שמחת השבת, רואים כמה דברים אפשר לזכות על ידי כוח של שבת. אז ישיי שבת זה ימים שאפשר להספיק, בעזרת השם יתברך, שכולם ינצלו את הזמן, אז יהיה נפלא מאוד בעזרת השם.

הכוננו לקראת משיח צדקנו

הרב הלל מן: נבקש ממרן הגאון רבי יגאל, אם אפשר בכל אופן שאלה כן אקטואלית קצת, הנושא של הגיוס כבר דיברו עליו הרבה הרבה, אבל לפחות קצת, מה חובתו של האדם שנמצא כאן, היחס שלנו כלפי איך ההסתכלות שלנו על המדינה שבכל אופן קצת עוזרת לנו פה ושם בתקציבים, גם זה כבר עובר בטל כמעט מן העולם, אבל את הקשיים שנדרפים, מספרים היום בחורים שהם אומרים שהם נוסעים באוטובוסים והם פשוט מרגישים כאסוקה הנדרסת.

מספר לי בחור שבדרך לפה, והוא היה עם מזוודה, ישבו שם חילוניים עם רגליים מורמות, הוא אומר תנו לי רק לעבור, תרים את המזוודה מעליי, אמר תזיזי שנייה את הרגל. אז הוא נשף כולו, תרים את זה עכשיו גם מעל הראש שלי. פשוט כאסוקה הנדרסת בכל המובן המילה. פשוט מה תפקידנו, מה אנחנו צריכים להתייחס לזה, לדעת זה הקדוש ברוך הוא רוצה מאיתנו או כן לחשוב משהו, דע מה שתשיב.

הגר"י רוזן: שני מילים. באופן נורמלי יהיה רק יותר גרוע. אין שום מהלך, שלא יספרו לכם סיפורים, לא רוצה לייאש אף אחד, אין שום מהלך שיפתור את זה. גזירה משמיים, שום מהלך לא יפתור את זה. מה שכן, שני מילים: היכוננו לקראת משיח צדקנו.

אנחנו צריכים את המשיח בשביל שיהיה לנו את קרבת השם

הרב הלל מן: אז אולי הגאון רבי בונים יספר לנו איך מתכוננים למשיח, הראש ישיבה אומר שהמשיח ממש ממש בפתח.

הגר"י שרייבר: יש את הטענה של החפץ חיים כמדומני, שכשביקשו מהבית הלוי שיבוא להיות רב בסלוצק, הסתפק, אז קם אחד מהמשלחת ואמר לו: רבי, עשרים וחמש אלף יהודים מחכים. אז הוא קם מיד, לבש את המלבוש העליון, ואמר: אפילו אם עשרים אלף מחכים, איך אפשר לתת להם לחכות? אז אמר החפץ חיים: ואיך המשיח נותן לכלל ישראל לחכות לו? סימן שלא מחכים. לכאורה אנחנו צריכים את משיח כדי שלא יהיה לנו בעיות: גיוס, פרנסה, בריאות, ילדים, חברה והכול. ולו יצויר שהבעיות האלה לא יהיו, אז אנחנו לא צריכים את משיח. זה הרי הפשטות, המושכל ראשון.

אבל בשמונה עשרה כתוב לא ככה. בשמונה עשרה יש אתה חונן, השיבנו, סלח לנו, ראה בענינו, רפאנו, ברח עלינו. זה בעצם כל מה שכן אדם צריך בחיים. אחרי זה מתחיל סדרה חדשה של בקשות על בנין ירושלים, על המשיח, הרבה ברכות: תקע בשופר, השיבה, ולירושלים, את צמח דוד. שמע מינה שזה לא קשור אחד לשני. גם אם ראה בענינו ורפאנו וברך עלינו הכול יהיה בסדר, אנחנו עדיין צריכים את משיח. ולמה? ולמה? כי אנחנו צריכים את משיח לא בשביל שיהיה לנו פרנסה ולא בשביל שלא יצחקו עלינו.

אנחנו צריכים את המשיח בשביל שיהיה לנו את קרבת השם, כמו שהרמב"ם כותב לא נתאו החכמים והנביאים ימות המשיח וכו' אלא כדי שיהיו פנוין בתורה וחכמתה. זה בעצם מה שאנחנו צריכים. איך מתכוננים למשיח? שרוצים אותו. משיח לא יבוא אם אנחנו לא נרצה, כמו שהחפץ חיים אמר. איך רוצים אותו? שרוצים אותו כמו שהרמב"ם אומר כי רוצים באמת לדעת את השם וכו', זה בעצם כמה יותר שיושבים ולומדים וכמה יותר שמתפללים וכמה יותר שמקיימים מצוות, כמה יותר שמתחברים לבוה עולם, זה יותר ציפיה למשיח.

משיח הפשט הוא הרי מלכות שמיים, שממילא כל הרשעה כעשן תכלה, אבל זה ממילא. לא בשביל זה אנחנו מחכים למשיח. אנחנו מחכים למשיח בשביל באמת להיות קרובים להקדוש ברוך הוא. אז אם אנחנו באמת היום נעשה מה שאנחנו יכולים בשביל להתקרב, אז אנחנו שייכים לימות המשיח.

אבל אחרת, יש סיפור ידוע שאחד האדמו"רים פעם התאכסן באיזה מקום, אוהוא עשה תיקון חצות בבכיות גדולות. אז הבעל אכסניה היה כפרי פשוט, נכנס שאל אותו רבי מה קרה? אז אמר לו תיקון חצות. שאל אותו מה זה תיקון חצות? והסביר לו, המשיח, על הגלות. אמר לו אתה לא רוצה שיבנה בית המקדש? אז הוא אמר הוא ילך לשאול את אשתו מה היא אומרת. חוזר שהרבנית שלו אמרה שאם המשיח יבוא, נעלה לארץ ישראל, אבל מה יהיה עם כל התרגולים שלנו ועם כל הפרות שלנו ומה יהיה עם הכל? אז הוא אמר לו, אתה יודע שהקווקסים.. אז היה את הקווקסים, הקווקסים עושים צרות והורגים וחומסים, אי אפשר ככה. טוב, הוא ילך לשאול את אשתו. חזר, שאשתו אמרה שהרבי יתפלל שמשיח ייקח את הקווקסים לארץ ישראל ואנחנו נישאר פה. אז זה בדיחה, ככה אנחנו נראים. אנחנו רוצים שהמשיח ייקח מאיתנו את הקווקסים. לא משנה, קח אותם, את כל הבעיות, עם הגיוס, קח את זה איתך ותשאיר אותנו פה. לא ולא זה. אנחנו צריכים את הקרבת השם, וכמה שיותר שאנחנו מחוברים לתורה ויראת שמיים ותפילה ועבודת השם וחסד, אז אנחנו יותר מחוברים להקדוש ברוך הוא, וזו הדרך לקבל את פני משיח צדקנו במהרה בימינו.

להכין את עצמינו לביאת המשיח, זה אך ורק ע"י עמל התורה

הרב הלל מן: אז אם אפשר אנחנו ממש ככה בסיום, אם אפשר הגאון רבי יגאל שאלה אישית קצת, הראש הישיבה ידוע ברוך השם כאמן עולם הישיבות שמצליח לעמוד על דברים שאחרים כבר מאוד מאוד מתקשים בהם, וראש הישיבה רואה בזה ברכה גדולה בעמלו עם כל התלמידים. האם ראש הישיבה קודם כול יכול לומר שעוד עשרים ושלושים שנה ראש הישיבה יכול לומר שאותם דברים יתקיימו באותה צורה, באותה דרך, באותו גודל? ואם באמת ראש הישיבה יוכל קצת להחכים אותנו, ראש הישיבה קיבל את זה מרבתינו מדורות קודמים, האם בחורים יכולים לעמוד באותן צורות כמו שהיה בזמן בחרותו של ראש הישיבה?

הגר"י רוזן: כתוב בילקוט בישעיה, שאמר רבי יצחק: שנה שמלך המשיח נגלה בו, כל מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה. מלך פרס מתגרה במלך ערבי. ראינו, מלך פרס, איראן, מתגרים בערב הסעודית ובאמירויות, לא יודע איך זה נקרא, אבל מתגרה במלך ערבי. והולך מלך ערבי לארס ליטול עצה מהם. מי זה ארס? זה מבואר בדברי הראשונים, זה רומי.

רומי, אומר הרמב"ן באגרת הגאולה, שהגלו אותנו בין האומות זה אדום, רומי ואדום זה היינו הך. כל הגלויות שיש היום בכל העולם, זה רומי, זה ארס. אז הולך מלך ערבי, אחרי שמלך פרס מתגרה בו, הוא רוצה עזרה ממלך ארס. זה הפשטות, האמריקאים, אולי גם האירופאים, לא יודע. וחוזר מלך פרס, קשה לומר, ומחריב את כל העולם. חס ושולם, כמעט כמעט שם אנחנו עומדים.

הלאה כתוב בחז"ל, גמרא ביומא: עתידה פרס שתיפול ביד רומי. יודעים מי זה פרס, יודעים מי זה רומי. דאמר רב יהודה אמר רב: אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות רומי הרשעה בכל העולם כולה תשעה חודשים. אומרים תוספות בעבודה זרה הא דאמרין: עתידה פרס שתיפול ביד רומי, היינו סמוך לביאת המשיח. דברים שאנחנו רואים אותם. עוד פסוק אחד רק נגיד: וצים מיד כיתים וענו אשור וענו עבר.

אומרים בדעת זקנים מבעלי התוספות: מי זה צים מיד כיתים? ספינות גדולות מיד הרמאים, מיד רומא, ראינו ספינות גדולות של ארצות הברית יוצאים, כמו וצי אדיר לא יעברנו. את הדברים האלו אנחנו לכאורה רואים היום. אנחנו לא יודעים, אף אחד לא יודע לפרש שום דבר, אבל מה שאנחנו לפחות לפחות שיעורר אותנו שאנחנו לקראת ביאת משיח צדקנו.

אנחנו מוכנים? שישאל כל אחד את עצמו, הוא מוכן? על המשיח כתוב: והריחו ביראת השם, והריחו ביראת השם. לבוא להגיד לו שלום עליכם. והריחו ביראת השם, לא מריח טוב, איך לא נכין את עצמנו? כל אחד את עצמו, איך להכין את עצמנו? שמענו את הדברים, זה רק אך ורק על ידי עמל התורה, אך ורק על ידי עמל התורה. לא דרשות, לא סיבובי שערים ולא כל הדברים האלו. עמל התורה זה הדבר היחיד, היחיד שיבחין אותנו כשהקדוש ברוך הוא יביא את משיח, יבוא יגיד אה, זה כל כך מריח טוב, תורה, יראת שמיים, אליו אני בא. אנחנו כל אחד ואחד צריך להכין את עצמו באופן אישי, זה לא יעזור לו כשהמשיח יבוא. איפה אתה תהיה? כל אחד צריך לשאול את עצמו איפה אני אהיה?

המשגיח זצוק"ל סיפר, שהחפץ חיים אמר שכשיבוא משיח הוא יתחבא תחת המיטה, אונטר דה בעט - הוא יתחבא, הוא מתבייש מהמשיח. החפץ חיים, החפץ חיים! אז מאיתנו לא מצפים את הדרגות האלו, אבל את המינימום. אתה אוהו שאתה ירא שמיים! תריח אתה את עצמך. אם אתה תריח את עצמך ונראה לך שאתה מריח טוב, או, זייער פיין. עם זה תתקדם הלאה ואז בסיעתא דשמיא נוכל לזכות כולנו במהרה במהרה. לכאורה הציבור הזה הציבור שאמור לקבל, נו, יכול להיות שאו טוטו ממש מגיע משיח, מחכים לו בכל רגע שיבוא. הלוואי ונזכה בסיעתא דשמיא.

מעשי הוד על רשכבה"ג מרנא ורבנא הסטייפלער זיע"א

הרב הלל מן: כמה אמרו לי את זה, אז אני מבקש שבשנים קודמות ראש הישיבה הגאון רבי חיים פרץ סיפר סיפורים על הסבא, מרן הסטייפלער, שפשוט נתנו דוגמאות לבחורים ואמרו קיבלנו מושגים מדורות קדומים איך גודלים ואיך צומחים. האם אש הישיבה יוכל לזכות אותנו גם השנה, יארצייט של הסבא, באיזה מעשה רב, נשמח כולנו להתענג עליו.

הגר"ח פ' ברמן: הוא פנה אלי ושאל אותי אם אני מכיר בחור ביברפלד שלומד בישיבה. אז אמרתי לו כן. אז הוא אומר לי יש לי טובה גדולה מאוד לבקש ממך. אבא שלו רבי פנחס ביברפלד היה מוציא "הנאמן". אז לא היה הרבה חוברות, היה קצת חוברות. הוא אמר לי שהוא בא אלי בחשון כסלו שהוא רוצה שטיקל תורה, הוא רוצה להוציא לפורים הנאמן, וביקש ממני שטיקל תורה על מגילה שלא מודפסת אצלי בספר. ישבתי, הכנתי והבאתי לו. עבר פורים והנאמן לא יצא. אני חושב למה לא יצא? ואני חושב אולי הוא ראה את השטיקל תורה שלי והוא ראה שזה בושות והוא לא רוצה לבייש אותי, אז הוא החליט לא להדפיס את השטיקל תורה, אז לא להדפיס את החוברת. ואם אני אראה חוברת בלי זה אני איעלב. אני אשאל אותו? הוא יכחיש את זה.

אז חשבתי עצה. ישבתי והכנתי עוד שטיקל תורה על מגילה, סידרתי עוד עניין. תפגוש את הבן ותגיד לו שסבא אמר שאם הספר עוד לא מוכן אז יש לו עוד שטיקל תורה ושיבחרו בין שניהם מה יותר טוב, שיתכננו מה שהם רוצים. אז ככה אני אדע שממני לא יצא ביטול תורה. הוא לא היה איש תמים, הוא היה מאוד מאוד חכם כידוע לכולם, מאוד מאוד מאוד. אבל כל דבר לחשוד איפה יכול אולי שחסר כבוד שמיים, ולא לחשוד כשלא יוצא הנאמן למה השני לא מוציא חוברת וחסר לו כבוד שמיים. לחשוב אולי בגללי, לחשוד את עצמי, אולי ככה. זה, זה המבט שהיה לו.

סיפרתי הרבה פעמים הלכנו איתו בשנה האחרונה, באופן כללי כבר לא היה הולך לבית הכנסת כי היה לו קשה מאוד ללכת, לו בקושי היה זז. אבל לפעמים היה יוצא לשבת. ככה היה לו מניין בבית. דרך אגב, המניין שהיה לו בבית, אז הוא הרגיש לא נעים, אבל היה. ראש השנה ויום כיפור, הוא אמר שהבחורים לא יבואו. ואנחנו מאוד רצינו לבוא להתפלל אצלו בראש השנה. הוא אמר: כל היראת שמים של הבחורים בא מלהיות בישיבה בראש השנה ויום כיפור, אי אפשר לקחת את זה מהם. אז הוא התפלל לבד ולא יהיה. באו אברכים, זה הוא הסכים. אבל פעם אחת הוא חזר מהבית כנסת, חצי שעה דרך, הוא בקושי זז, חולני. הוא נפל על הכביש ככה, שטוח כולו. ואנחנו רצים להרים אותו, והוא אומר: מהר, מהר, אני על רצפת משכית בפשיטת ידים ורגלים. כשנפול לנו, אנחנו מסתכלים אם הידיים והרגלים נשברים, אבל אפשר גם לראות איפה התרי"ג מצוות נשברים.

פעם אחת הייתי אצלו בשבת בבוקר, אחרי קידוש, הוא אמר שבלי שבת הרגיש כל כך לא טוב באמצע הלילה. הוא אמר שכבר לא יכולתי לנשום וכבר נהייתי מבולבל עד כדי כך שיצא לי מהפה המילים "אשמנו בגדנו", כי לא הייתי איפה שאני נמצא, לא ידעתי איפה אני נמצא. אחרי זה השם ריחם עלי וזה עבר. אז דודה שלי שואלת אותו: למה לא צעקת? אז הוא אמר: בגלל שזקן משוגע אחד חושב שהוא לא מרגיש טוב, הוא ילך להעיר אישה? אז אני שאלתי אותו: אם חשבת שאתה הולך למות, אז למה אתה אומר שהיית מבולבל? הרי טוב שאמרת "אשמנו בגדנו". אז הוא אומר לי: לא, בשבת לא אומרים. זה היה השיח חולין שלו ככה היה כל דבר.

אחרי שהבן שלי אברהם נולד, אחרי יום הילד לא אכל והתחיל להיות לו חום. והרופאים אמרו ברית בזמן לא יהיה ואולי יש איזה בעיה רצינית והם רוצים לעשות בדיקות וכל מיני דברים. נכנסתי לסבא שלי ואמרתי לו. אז הוא אומר לי: מה הם מבינים? הוא ישב ולמד תורה עם מלאכי השרת, ונר דלוק לו על ראשו. רחמנות עליו, הוא פתאום הגיע לעולם הזה ורוצים לדחוף לו עולם הזה, רחמנות עליו, הוא לא יכול את זה. הוא צריך כמה ימים אחרי שיעבור, הוא ישכח קצת את הנאת הרוחניות, הוא יוכל לאכול. שום דבר, תיקח אותו הביתה, זה שום דבר. המחשבה הפשוטה שכל דבר עם ראש של העולם האמת, לא עם הראש של העולם השקר שיש.

הרב הלל מן: יישר כוח גדול על הדברים. אמרנו ראיתי בני עלייה והן מועטין. אני חושב שכל ראשי הישיבות כולם יכולים לומר שראינו פה גם בנים ש רוצים לשמוע מבני עלייה הגדולים של דור קודם, איך מתעלים ואיך גודלים. זה היה הפרק הראשון שזכינו כולנו לשמוע דרכי עלייה בכל מכמני התורה והעלייה.

הגאון הגדול רבי ברוך דוב דיסקין שליט"א ר"י ארחות תורה

מתוך משא פתיחת זמן אלול בכוללי ארחות תורה והליכות משה: ג' אלול פ"ו

הרגשים של יושבי ביהמ"ד לנצל החיים והזמן

מודים אנחנו לפניך ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש. נמצאים כאן כוללים שגלו ממקומם ובכל זאת לא הרגישו שיש איזה שינוי בלימודם. וראוי להביא על כך את דברי הגמ' ב' שנים אוחזין, שיש שם מעשה שהיה ויכוח בין רב עמרם לרבה, ואמר לו "תרדא", ורש"י פירש "משועמם", וממשיכה הגמ' ומספרת "פקע ארזא דבי רב", ומפרש רש"י "נשבר העמוד שבית המדרש נשען עליו". ובעקבות כך התחיל ויכוח למה זה נשבר, מר אמר משום לתאי ידי פקע [ופרש"י משום מזלי שקינא על שגידפתנן]. ומר אמר משום לתאי ידי פקע, [ופרש"י שהשבת על דברי לביישני בביהמ"ד].

והנה בנוהג שבעולם אם בבית המדרש נשבר העמוד, מה עושים. מביאים מיד מהנדס, מתחילים לבדוק איפה הבעיה, אם בבטון או בברזל. אבל כאן רואים שבת המדרש לא עומד לא על בטון ולא על ברזל. ביהמ"ד עומד על מי שלומד בו, "משום לתאי ידי פקע". ואם היתה איזו בעיה בין הלומדים זו הסיבה שהג קרס. לא משנה באיזה בית מדרש נמצאים, אם פה או שם, הבית המדרש עומד על הלומדים. הלומדים הם אותם לומדים, זה לא משנה באיזה בנין נמצאים, הכל זה הלומדים של הבית המדרש. ככה שאין שום שינוי בעצם.

בתפילה של רבי נחוניא בן הקנה כתוב "מודים אנחנו לפניך ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש וכו'", אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים מקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר, אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי עולם הבא והם רצים לבאר שחת". רבינו יונה כידוע שואל מה הכפילות, וכי אנו "מקבלים שכר" ו"רצים לחיי העולם הבא" זה שני דברים. אלא אומר רבינו יונה, באים להגיד פה דבר בפני עצמו, "ורוצה לומר, כשאני רואה שעוברים הימים והזמנים, אני מרגיש בעצמי שאני רץ בכל יום ומתקרב למיתה, ומפני זה אני מכין צידה לדרך כדי שאזכה לחיי עולם הבא, אבל הם אינם מרגישים במיתתם כלל שעת המיתה, ואינם מכינים צידה לדרךם".

דהיינו שבעצם כולם רצים, אנו רצים והם רצים, כולם רצים, אלא שאנחנו יודעים לאיפה אנו רצים, והם לא יודעים לאיפה רצים. וזו דרגה גבוהה שאדם ירגיש כל הזמן שהוא רץ, מתקרב ליום המיתה, ויכין את עצמו לעולם הבא.

וכך רואים גם בשער הציון דבר מעניין, הוא מדבר על סליחות, כתוב שצריך לקחת ש"צ שיהיה בן שלושים שנה. ואומר השער הציון מדוע בן שלושים שנה, ומביא שבדרכי משה כתוב "מצוה מן המובחר שיהיה למעלה משלושים שאז לבו נשבר ונדכה". ואומר על כך השעה"צ "תיבות אלו אין להם שום ביאור, אדרבה, בן ל' לכו, שאדם חזק בכוח אין לבו נשבר". וממשיך שם וכותב "ובחפשי בארחות חיים, שהוא מקור לדברי הכל בו כידוע, מצאתי את הגירסה שלוששים, אבל יש שם תוספת, וזה לשונו: והמחזה מן המובחר מבן ל' שנה, שאז הוא בחצי ימי הזקנה ולבו נכנע ונשבר יותר".

פלאי פלאים, פה כבר לא מדברים כמו אצל רבי נחוניא על דרגות של תנאים, אלא הלכה לכל אחד מאיתנו. רצוי לקחת בעל תפילה בן שלושים, כי הוא כבר מתחיל להיות שבור, הוא מרגיש כבר שעבר חצי מימי הזקנה. איפה המרחק שלנו מהדברים של המשנה ברורה. ועל כל פנים מה שכתוב במשנה על "יושבי בית המדרש" לעומת "יושבי קרנות". כדי להגיע להרגשים האלה, זה שייך רק אצל מי שהוא "יושבי בבית המדרש". מי שיושב בבית המדרש הוא יכול להרגיש שהזמן רץ, שהוא רץ לימי הזקנה, המיתה, זה יכול להיות רק אצל יושבי ביהמ"ד, אבל יושבי קרנות אין להם את ההרגשים האלה.

ומה נקרא "יושבי בית המדרש". יש לבאר דלפי מה שכתב באור החיים הקדוש על הפסוק "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל", ומבאר ש"אהל" זה ליעקב, דהיינו שיעקב אלו אנשים שקובעים עתים לתורה בבית המדרש, אבל זה רק בחינת "אהל". ואילו "ישראל" כידוע זו דרגה יותר מיעקב, "ישראל" זה הבני עליה שהם קבועים בביהמ"ד, אצלם זה "משכנותיך ישראל", דרגת קביעות גמורה.

ועדיין צריך להסביר, לכאורה הרי בית המדרש נקרא אהל, כמו שכתוב על יעקב "איש תם יושב אהלים". ונראה שהכוונה היא עפ"י המהרש"א שמבאר למה בית המדרש נקרא "אהל". בגלל שבביהמ"ד אין שום דבר שקשור לעוה"ז, כמו באהל אין שום דבר אלא רק מה שבו אדם נצרך לו, ממש, יש לו מיטה ושולחן, וזה הכל, אין שום דברים מיותרים.

לעומת בית שיש בו את כל העולם הזה, הרי שהבית מדרש מנותק מהעולם הזה. יש בו רק גמרא עם סטנדר, חוץ מזה אין שום דבר. ולפ"י הפשט הוא כך, אצל יעקב "אהליך יעקב" זה בחינת אוהל, ואצל ישראל "אהל" הוא מבחינת "משכן", דהיינו שזה אומנם באהל, אבל זה נהיה בבחינת "משכנותיך", הוא מתגורר בביהמ"ד.

זה המקום שהוא גר שם. זה "יושבי בית המדרש", שאדם גר בתוכו. ואז אדם יכול להגיע לדרגה גבוהה שהוא מרגיש "אנו רצים", ואז הוא יכול להודות לקדוש ברוך הוא שהוא "רץ לחיי העולם הבא".

- להאזנה לדעת תורה מגדלי בראשם רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום בעניני השעה במספר (ללא פרסומות): 1700-111-306

- לשויתפות בהצלת עולם התורה, חייג לקרן עולם התורה: *6881 - תיעוד: שוקי לר. כותל המזרח - כמ"כ מיד שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com